

35e jaargang afl. 2
Zomer 1988

Uitgave van de Stichting De Gildetrom als voortzetting van het tijdschrift „De Gildetrom”
voorheen uitgegeven door de Bond van Schuttersgilden „Het Kwartier van Oirschot”.

*Terracotta-beeld van Sint Sebastiaan, gekleed als Romeins officier;
17de-eeuw. Dit beeld is vroeger door het schuttersgilde van Borgvliet
geschonken aan de schuilkerk te Bergen op Zoom. (zie blz. 52)*

AGENDA 1988

5 juni	Kringdag Kempenland te Riethoven bij gilde St. Anna
26 juni	Federatiewedstrijd trom en vendel te Oirschot
3 juli	Kringdag Baronie en Markiezaat te Rijsbergen bij gilde St. Joris
21 aug.	Kringdag Maasland te Heeswijk bij gilde St. Willibrordus
21 aug.	Vrij gildefeest te Ravenstein bij gilde St. Barbara
21 aug.	Vrij gildefeest te Vessem bij gilde St. Lambertus
28 aug.	Federatiewedstrijden geweer te Esch
11 sept.	Liefdadigheidsfestijn te Middelbeers
11 sept.	Vrij gildefeest te Aarle-Rixtel bij gilde O. L. Vrouw
8 okt.	Hoofdlieëndag te 's-Hertogenbosch

VAN DE REDACTIE

Alle copy voor het volgende nummer dient voor 29 juli 1988 bij een van de correspondenten bezorgd te zijn.

Algemeen

Mededeling voor leveranciers gilde-attributen.

De redactie maakt bekend dat aan de leveranciers van gilde-attributen de gelegenheid zal worden geboden om in het 4de nummer van dit jaar, het Kerstnummer, hun adressen bekend te maken met een korte omschrijving van het produkt dat zij de gilden te bieden hebben.

Hiervoor zal een kleine vergoeding worden gevraagd en als daarvoor belangstelling bestaat, zal dit jaarlijks éénmaal worden herhaald.

De gilden mogen dit niet zien als een advies, doch uitsluitend is het de bedoeling adres-materiaal te verschaffen waaruit de gilden hun keuze kunnen bepalen.

Wij zullen vóór de vakantie de ons bekende adressen aanschrijven en hun de voorwaarden bekend maken waaronder dit mogelijk is. De gegevens dienen uiterlijk 1 oktober 1988 bij de redactie te zijn.

Adres: J. A. Abrahams, Vrijthof 9,
5081 CA Hilvarenbeek.

„DE GILDETRON” driemaandelijks tijdschrift, uitgave van de Stichting „De Gildetrom”, in welke Stichting samenwerken de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden, met haar Kringen: Het Kwartier van Oirschot, Peelland, Kempenland, Maasland, Het Land van Cuijk, Baronie en Markiezaat.

Hoofredacteur: Drs. W. H. Th. Knippenberg, Socrateslaan 115, 5216 CT 's-Hertogenbosch, tel. 073-133993.

Redacteuren: voor Eur. Gem. Hist. Schutt.: Math. E. M. v. d. Voort, Valklaan 6, 5613 EC Eindhoven, tel. 040-438521

voor Noordbr. Federatie: R. Haase, Wapendragerstraat 40, 5641 GT Eindhoven, tel. 040-811527

voor Kwartier van Oirschot: J. A. Abrahams, Vrijthof 9, 5081 CA Hilvarenbeek, tel. 04255-2384

voor Peelland: J. Verheijen, Kampstraat 52B, 5712 CN Someren, tel. 04937-3618

voor Maasland: Jan Th. M. Toorians, Willibrordusstraat 4, 5175 AL Loon op Zand, tel. 04166-1516

voor Kempenland: R. Haase, Wapendragerstraat 40, 5641 GT Eindhoven, tel. 040-811527

voor Land van Cuijk: H. Christiaans, Koperwiekstraat 8, 5451 XN Mill, tel. 08859-53439

voor Baronie en Markiezaat: A. G. Boot, Korte Brugstraat 28, 4871 XS Etten-Leur, tel. 01608-13270

Administratie: P. J. v. d. Heyden, Willibrordstraat 12, 5091 CD Middelbeers, tel. 04244-1312.

Betalingen: Rabobank, rekeningno.: 13.45.08.874, t.g.v. Stichting De Gildetrom.

(Girorekening van deze bank: 11.05.085).

Particuliere abonnementen: f 15,- per jaar, franco huis.

Bronvermelding: Artikelen en berichten uit dit tijdschrift mogen worden overgenomen mits „De Gildetrom” wordt vermeld, tenzij bij het artikel of bericht uitdrukkelijk anders is aangegeven.

Gedrukt bij offsetdrukkerij Harry Bek & Zn B.V. Veghel.

Federatie = Nieuws

Algemene jaarvergadering

Op 5 april vond in de zaal van café 't Vrijthof te Oirschot de Algemene Jaarvergadering plaats van het federatiebestuur met kringafgevaardigden en afgevaardigden der technische commissie's.

Voorzitter E.V.J.M. van Bouwdijk Bastiaanse opende de vergadering met de christelijke groet en heette de 27 aanwezigen (44 uitgenodigd) welkom.

De notulen van de vorige vergadering werden zonder wijzigingen goedgekeurd en gearresteerd. Wegens verhindering van de penningmeester J.B.M. Mes werd het financieel verslag gepresenteerd door J.A. Abrahams.

De kascommissie had de financiële boekhouding gecontroleerd en goed bevonden. De vergadering verleende derhalve het federatiebestuur décharge met dank aan de penningmeester en aan J.A. Abrahams voor het goede financiële beheer van de federatiekas.

De kascommissie voor het boekjaar 1988 werd als volgt samengesteld:

- J.P.F. Timmermans (afgevaardigde van Het Kwartier van Oirschot);
- H.J.B. Bruijns (afgevaardigde van Kring Baronie-Markieaat);
- Th. Hanegraaf (afgevaardigde van Kring Maasland).

De volgens rooster aftredende bestuursleden:

- E.V.J.M. van Bouwdijk Bastiaanse (voorzitter),
- F.L.E.M. van Thiel (1e afgevaardigde van Kring Peelland),
- J.A.M. Govers (2e afgevaardigde van Kring Kempenland),

hadden zich herkiesbaar gesteld.

Daar voor geen van de vacatures tegencandidaten naar voren waren gekomen werden bovengenoemden bij acclamatie herkozen.

Verslagen der technische commissie's:

- Trommen/bazuinblazen.

Van deze commissie waren geen vertegenwoordigers aanwezig.

- Vendelen.

Commissievoorzitter J.Th.M. Toorians overhandigde de voorzitter het concept van het herziene vendelreglement, ter goedkeuring door het federatiebestuur.

- Standaardrijden.

Commissievoorzitter C.H.J. Hermans had gaarne eveneens het concept van het herziene standaardrijdersreglement willen presenteren; door familieomstandigheden was helaas vertraging ontstaan in de concipiëring.

- Schieten.

Er is nog steeds onvrede over de definitie van het "hoofdwapen van het gilde" waarmede op kringgildedagen door het betreffende gilde geschoten moet worden. Men verzoekt om herziening van het federatiestandpunt.

De commissie zal de gewraakte definitie nogmaals ter discussie stellen in een commissievergadering waarbij leden van het federatiebestuur

zullen worden uitgenodigd.

- Studie, Archief, Tentoonstellingen.

Commissievoorzitter G.J.W. Steyns presenteert het activiteitenplan met prioriteitenstelling van ondermeer: vastlegging ervaringen van evenementen zoals hoofdliedendag en gildencongres; her-opstarten van de realisatie van de "lesbrief", in het slop geraakt door vertrek van Johan Oomen; het maken van bulletins over de gilden ten behoeve van persmedia; verwerking van de gegevens, verkregen uit de enquête over het koningschap.

- Kerkelijke Zaken.

Commissievoorzitter M.H. Zijlmans meldt dat de activiteiten op een laag pitje staan.

De werving van gelden onder de gildebroeders, ten behoeve van het gilde-altaar in de Sint-Jan loopt niet zo vlot als men verwacht had. Er zal een vervolgbrief tot enthousiasmering der gildebroeders worden verzonden.

Na de rondvraag sloot de voorzitter de vergadering met de christelijke groet en wenste allen een behouden thuiskomst.

Federatieschietwedstrijd

De jaarlijkse federatieve geweeschietwedstrijd zal op zondag 28 augustus plaatsvinden op het schietterrein van het Sint-Willibrordusgilde te Esch (tel.04110-1740).

Er wordt geschoten om het korpskampioenschap en het personeelkampioenschap (dames uitgesloten van deelname). Inschieten van 10.00 uur tot 14.00 uur; hierna afkampen.

Deelnamekosten: Korps f 7,50 en Personeel f 3,50. Men kan per gilde meerdere korpsen inschrijven; indien van deze korpsen meerdere "vol" (12 punten) schieten, dan moet de wedstrijdleader van deze korpsen hieruit korps aanwijzen dat afkampst voor het korpschild.

De andere korpsen gaan dan meedoen aan de viertallenwedstrijd, waarvoor diverse prijzen beschikbaar zijn.

Voor het personeelkampioenschap zijn eveneens prijzen beschikbaar.

Naast bovengenoemde wedstrijden is er een vrije wedstrijd, waaraan ook dames kunnen deelnemen.

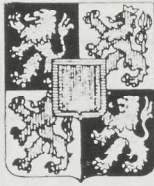
Inschrijving dient voor 1 juli te geschieden bij:

A.F.M. van Laarhoven.

Molenstraat 44, 5051 LH Goirle; tel. 013-341405.

Inschrijfgeld te voldoen op rekening nr. 11.68.43.160 bij de Rabobankbank te Goirle, onder vermelding van "A.F.M. van Laarhoven; inschrijving federatieschietwedstrijd".

Een grote deelname verwachtend en U allen een sportieve wedstrijd toewensend namens het comite, A.F.M. van Laarhoven.

Nieuws uit Het Kwartier van Oirschot

Kring-onderscheidingen:

Aan onderstaande verdienstelijke gildebroeders werd de Kring-onderscheiding uitgereikt:
Hoofdman C. Swaanen en P. van Gerwen, beide leden van het gilde Sint Joris te Hoogeloon.

Adres-wijziging:

Gilde Sint Sebastiaan en Barbara Moergestel:
Nieuwe schrijver: Gert van Elderen,
Kriekenakker 5, 5066 MJ Moergestel.

Kort verslag voorjaarsvergadering van de kring

De voorjaarsvergadering van de Kring "Het Kwartier van Oirschot" werd gehouden op 21 maart 1988 in Oirschot.

De voorzitter Jan Mes kon afgevaardigden van 35 gilden een welkom toeroepen; slechts twee gilden waren niet vertegenwoordigd.

Evenals vorige jaren werd het gebed gevraagd voor de overleden gildebroeders en zusters in het afgelopen jaar. Ook 1986 is ons niet gespaard gebleven en de lijst gaf aan dat er 27 gildebroeders en zusters het tijdelijke met het eeuwige hadden verwisseld.

De notulen en ingekomen stukken gaven geen aanleiding tot discussie.

Vooraf was door de secretaris een uitgebreid jaarverslag aan de gilden toegezonden. Dit werd zeer op prijs gesteld, ook daarin was het financieel verslag opgenomen. Namens de kascommissie bracht P. v. d. Pas (gilde Sint Sebastiaan Hoogeloon) verslag uit. Hij dankte de scheidende penningmeester Frans Adams voor het goed beheer en deelde mede dat de nieuwe penningmeester P. C. Huijben (gilde Sint Sebastiaan Lage Mierde) met een "schone lei" kan beginnen.

Bij bespreking van het zomerprogramma bleek, dat er deze zomer weer voldoende activiteiten op de rol staan.

Erg blij was het Kringbestuur met de toezegging van het nieuw aangesloten gilde Sint Antonius Abt uit Liempde, dat dit gilde bereid is om op 20 aug. 1989 het 22e Liefdadigheidsfestijn te organiseren.

De tromcommissie deelde mede dat er een wijziging is gekomen betreffende de laatste twee regels van art. 18 d op bladzijde 16. Er dient thans gelezen te worden: groepen 73 tot en met 79,5 punten krijgen een 2e prijs.

Groepen vanaf 80 punten krijgen een 1e prijs.

De heer Hermans van de standaardrijderscommissie kondigde aan dat in mei een vergadering zal worden gehouden met alle standaardrijders van onze kring.

De studie- en archiefcommissie heeft in bewerking een enquête over het prijzenzilver. Deze commissie hoopt in de najaarsvergadering met eventuele voorstellen te komen.

Onze kring is dit jaar aan de beurt om de Brabantse gilden te vertegenwoordigen in de pausmis in de Sint-Jacobuskerk in Den Haag. Het gilde Sint Sebastiaan uit Hoogeloon is bereid deze taak op zich te nemen.

Verder deelde de voorzitter mede dat in het voorjaar ligt om in het voorjaar van 1989 een Lourdesreis te organiseren voor gildebroeders en zusters, mits hiervoor voldoende belangstelling bestaat. In de voorbereidingscommissie werd aangewezen gildebroeder C. Hermans (gilde Sint Mauritijs Goirle).

Ten slotte vroeg de voorzitter aandacht voor de oprichting van een Sint-Joris-altaar in de basiliek van Sint Jan te 's-Hertogenbosch. Ook hiervoor zijn de voorbereidingen in volle gang. Aan de gilden wordt gevraagd hiervoor bouwstenen aan te dragen van f 10,- of f 25,-. De namen van de schenkers zullen op lijsten worden vermeld en in het altaar worden gemetseld.

De voorzitter dankte alle aanwezige gildebroeders voor deze prettige vergadering waarin op korte tijd veel werd besproken.

Abr.

Liefdadigheidsfestijn 1988

Het 21ste Liefdadigheidsfestijn zal dit jaar worden gehouden op zondag 11 september in Middelbeers. De organisatie hiervan is reeds in volle gang en wordt uitgevoerd door de gilden Sint Joris en Sint Sebastiaan aldaar.

Reeds verschillende gilden hebben hun deelname bekend gemaakt; ook gilden buiten de Kring "Het Kwartier van Oirschot" hebben reeds ingeschreven en zijn van harte welkom.

Op de kringvergadering werd vastgesteld dat de opbrengst ook dit jaar weer ten goede zal komen aan de ouderverenigingen van het Zorgenkind, de Ridders van het H. Graf van Jeruzalem voor de christenen in het H. Land, voor de missie en een gedeelte voor de restauratie van de parochiekerk. Wij wensen de organisatoren veel succes toe en hopen dat zij straks op een mooi resultaat mogen rekenen.

Gilde Sint Joris Tilburg

Het Sint-Jorisgilde Tilburg mocht voor conservering van hun oude gildevaandel een bijdrage in de onkosten ontvangen van het Anjerfonds Noord-Brabant en Stichting Comité voor de Zomerpostzegels.

Van het Anjerfonds werd f 1700,- ontvangen en van Comité Zomerzegels werd f 2000,- overgemaakt.

Hiervoor onze hartelijke dank.

Het vaandel is inmiddels geconserveerd door restauratie-atelier "De Tiendschuur" in Tilburg.

Gilde Sint Sebastiaan Oirschot

Gilde Sint Sebastiaan te Oirschot bestaat al jaren, al eeuwen. Ik wilde daarover eens wat vertellen. Zo maar, uit arrigheid; over allerlei, dat in de loop van die jaren plaatsvond én over het huidige. Mooie verhaaltjes en minder mooie. Soms over vreemde geschiedenissen en zelfs over minder fraaie voorvallen. Waarom doe ik dat? Een waarom doe ik dat? Ik meen, dat het nuttig is, vermakelijk misschien en mogelijk worden er mensen door geraakt, door geroerd. Dat is mee-genomen. Ja, waarom ik!

Ik ben de nieuwe hoofdmán van gilde Sint Sebastiaan, de opvolger van Harry van Zelst, die tijdens zijn leven gildemán in hart en nieren was. Waarom werd ik de opvolger? Niet alleen omdat de leden dat graag hadden, maar zeker omdat ik, dat meen ik te mogen zeggen, uit gildehout gesneden ben. Wat is dat nu weer? Je bent vanuit je voorvaderen toch min of meer betrokken bij de guld, met Sint Sebastiaan. Je bent al lang lid en je hebt veel mee opgetrokken. De laatste jaren wat minder dan voorheen, maar je leefde minstens altijd mee. Het volle leven geeft je niet altijd alle kansen om je te ontplooiën op gebied dat je echt lief is. Nu krijg je die gelegenheid wel. Je doet wat voor de guld en je presteert wat voor je schoon dorp. Want 'n guld hoort bij een Brabants dorp en Sint Sebastiaan hoort bij Oirschot. Zodoende werd ik hoofdmán van gilde Sint Sebastiaan, die zijn tehuis heeft in de gildekamer van café-restaurant "De Zwaan".

Van de week had ik de eerste jaarvergadering te ondergaan. Ik vroeg me af: als de guld al zolang bestaat, de hoeveelste is het dan wel? Het moet ongeveer de 457ste geweest zijn! Daar is dus veel ondergrond en historie aanwezig. Daarover ga ik, mi de kleine, eens wat buurten met degenen die er belang in stellen. Niet te veel ineens, want dan vermoeit het ook maar. En of "De Gildetrom" medewerking verleent, dat moet ik nog avonturieren. Dit was een kennismaking, een proefschot. Sint Sebastiaan: aardig en toch waardig!

Th. v. d. Loo.

Gilde Sint Sebastiaan en Barbara Moergestel.

Installatie nieuwe hoofdmán.

Op zaterdag 16 januari, de statiedag van het gilde, werd Gerrit Hoffmans, sinds 1974 schrijver, tijdens de plechtige gildemis welke werd opgedragen door de gildeheer Dom Jac. van Elderen, geïnstalleerd als hoofdmán.

Dit geschiedde door de oud-hoofdmán Toon Giesen in aanwezigheid van burgemeester J. B. S. ter Veer.

Voor het altaar werd hem vervolgens de vendelgroot gebracht en een oorkonde overhandigd, vervaardigd door Ria Kromhof; het ontwerp was van gildeheer Jac. van Elderen.

Ere-hoofdmán.

Tijdens de jaarvergadering werd oud-hoofdmán Toon Giesen, na 12 jaar het hoofdmanschap te hebben vervuld, met algemene stemmen uitgeroepen tot ere-hoofdmán. Hem werd hulde gebracht voor de wijze waarop hij de belangen van het gilde behartigde.

Gilde Sint Joris Oirschot

Nieuw vaandel.

In 1986 werd door de overheid van het gilde besloten het oude vaandel te vervangen.

Dit vaandel dateert uit 1969 en werd gemaakt door de zogenaamde Duitse nonnen uit Aarle-Rixtel.

Door zijn unieke vormgeving en kleurencombinatie is het door veel deskundigen in de loop der jaren geprezen.

Vandaar dat besloten werd het in een redelijke staat voor het nageslacht te behouden.

De ideeën voor een nieuw vaandel werden op papier gezet en aan verschillende tekenaars werd opdracht gegeven een ontwerp te maken.

In augustus 1987 werd uit de vele ontwerpen een keuze gemaakt.

De keuze viel op een tekening van de heer George van Voorenberghe uit Oirschot.

Mevr. Roelofs uit Geldrop werd bereid gevonden het vaandel te maken.

Met grote zorg en vakmanschap is zij in oktober 1987 aan het vaandel begonnen. Nu was het zaak de financiële touwtjes aan elkaar te knopen.

Hiervoor moest onder meer een beroep gedaan worden op het Anjerfonds. Dit fonds stelde een behoorlijke subsidie beschikbaar.

Daarnaast zijn in Oirschot een aantal fondsen aangeboord, waaruit inmiddels ook een bijdrage is ontvangen.

Niets stond het gilde meer in de weg om het nieuwe vaandel feestelijk in gebruik te nemen.

Op zaterdag 23 april, de patroonsdag van Sint Joris, werd het vaandel in een plechtige gildemis in de kapel van de paters Montfortanen ingezegend.

Aansluitend vond een receptie plaats in het gildehuis.

Het oude vaandel zal in samenwerking met deskundigen op verantwoorde wijze geconserveerd worden.

In Memoriam

Gilde Sint Brigida Netersel.

Op 17 december 1987 overleed vrij onverwacht op 84-jarige leeftijd de gildebroeder **Wout de Bruyn**. Vanaf 1958 was hij lid van het gilde en van 1970 tot

1972 vervulde hij de functie van deken.

Wout was een markante persoon uit onze gemeenschap. Hij was een trouw lid die altijd present was bij alle gilde-evenementen in het dorp.

Hij werd op 22 december met gilde-eer en onder grote belangstelling naar zijn laatste rustplaats gebracht.

Gilde Sint Willibrordus Casteren.

Op 5 februari overleed te Bladel onze gildebroeder **Jan van Lippen**; hij was bijna 25 jaar lid van het gilde. De gildebroeders hebben hem op 9 februari na een plechtige Eucharistieviering met gilde-eer begraven.

Gilde Sint Sebastiaan en Barbara Moergestel.

Op 16 maart overleed in het verzorgingshuis Sint Jozef in Tilburg de gildemoeder **Cato van de Wouw**, echtgenote van de in 1969 overleden hoofdmans Koos van de Wouw.

Zij werd op 20 maart door het voltallige gilde ten grave gedragen.

Als gilde-moeder was zij tot voor enkele jaren steeds aanwezig bij alles wat het gilde aanging. Haar onderscheiding dankte zij aan de nooit aflatende zorg voor Sint Barbara en de bruidjes bij optochten en uittochten. Wij zullen haar missen.

Dat zij allen mogen rusten in vrede.

Nieuws uit Kempenland

Samenvatting Jaarverslag Kringsecretaris

Van het bestuur en zijn vergaderingen.

In 1987 kon J. Oomen zich om persoonlijke redenen niet meer herkiesbaar stellen als raadsheer van de Commissie Studie Archief en Tentoonstellingen. Tijdens de algemene vergadering van 11 mei nam de kring afscheid van hem. In zijn toespraak tot J. Oomen memoreerde onze voorzitter de vele verdiensten van Johan voor onze kring en die voor de S.A.T.-commissie in het bijzonder. Zijn deskundigheid betreffende de geschiedenis, de gebruiken en het zilver van de gilden werden alom erkend en gewaardeerd. Van zijn hand en in samenwerking met hem en onder zijn leiding zijn vele publikaties verschenen. Voor zijn vele verdiensten is J. Oomen met algemene stemmen door de afgevaardigden van de gilden uit onze kring tijdens de algemene voorjaarsvergadering benoemd tot Ere-Raadsheer nadat hem door het kringbestuur het Zilveren Medaillon van Kring Kempenland verleend was.

Tot zijn opvolger als raadsheer Studie Archiefen Tentoonstellingen is benoemd A. Vaessen gildebroeder en hoofdmans van het Sint-Martinusgilde Waalre.

Uit de vergaderingen van het dagelijks bestuur.

In 1987 is het DB officieel 4x in vergadering bijeen geweest; de vele informele kontakten niet meegerekend. Deze bestuursvergaderingen zijn gehouden op 3 februari, 26 maart, 17 augustus en op 2 november.

Voordat op de plannen voor 1987 ingegaan werd eerst een terugblik op 1986. We konden vaststellen dat de moeilijkheden rond de kringgildedag te Hapert in gezamenlijk overleg met de overheid van het organiserende Sint-Jorisgilde uit die plaats en het DB tot beider tevredenheid uitgepraat konden worden. Vooruitkijkend bepaalde het bestuur zich tot de organisatie van de kringgildedag 1987 te Eindhoven bij het Sint-Jorisgilde Stratum en de problematiek rond het schieten voor het koningskruis op kringgildedagen.

Tijdens de DB-vergadering van 26 maart waren het de financiën en met name het financiële verslag van de penningmeester die alle aandacht opeisten en de bestuursvoorstellen voor het benoemen en de samenstelling van de kascontrolecommissie en het rooster van aftreden van de districtsraadsheren en plaatsvervangende districtsraadsheren.

De notulen van de vergadering van 17 augustus vermelden de schenking van enige oude koningschilden aan onze kring uit de nalatenschap van Mevr. F. E. Jolles-Weghuis, echtgenote van J. A. Jolles, schrijver van het standaardwerk over de Brabantse gilden "De schuttersgilden en Schutte-

rijen uit Noord-Brabant" waarvan de eerste druk in 1933 verscheen.

In deze bestuursvergadering komen we tot de definitieve bestuursvoorstellen betreffende de wijzigingen van het Huishoudelijk Reglement aangaande de samenstelling en verkiezing van de kascommissie en het rooster van aftreden van de districtsraadsheren en plaatsvervangende raadsheeren. Een belangrijk keerpunt in de discussie over het raadsheerschap was de erkenning dat hoewel de plaatsvervangend-districtsraadsheren statutair en reglementair geen bestuursfunctie bekleedt, zij binnen zijn district wel degelijk bestuurlijk optreedt.

In de DB-vergadering van 2 november bepaalde het bestuur zijn standpunt over de te volgen procedure voor de kandidaatstelling van de nieuwe kringvoorzitter en wat te doen met de herkenningsschilden van de bestuursleden welke niet geheel blijken te voldoen aan de kwaliteitseisen zoals deze destijds gesteld zijn.

Uit de vergaderingen van het Kringbestuur.

Ook het Kringbestuur kwam in 1987 4x in vergadering bijeen en wel op de data 26 februari, 13 april, 21 september en 19 november.

In de kringbestuursvergadering van 26 februari kwamen twee belangrijke onderwerpen aan de orde n.l. het schieten voor het koningskruis op kringgildedagen en het schieten met het zware geweer.

Het "wie er deelnemen mag aan het schieten voor het koningskruis op kringgildedagen" riep binnen onze kring vele soms emotioneel geladen discussies op. Het Federatie-Schietreglement spreekt van de "werkelijke koning" maar geeft verder over dit begrip geen duidelijk uitsluit.

J. Oomen, raadsheer Studie Archief en Tentoonstellingen, gaf in deze vergadering een toelichting op de historie van het koningschieten. Tot het jaar 1800 werd men uitsluitend koning door het laatste stukje van de vogel af te schieten. Er waren toen nog geen wedstrijden tussen de gilden. Daarna is het wat onduidelijker hoe men koning werd.

J. Oomen is van mening dat de Federatie, als bewaker van de tradities, de geschoten koning moet nemen, en niet moet zwichten voor wedstrijd-motieven.

Er zijn vandaag aan de dag 2 verschillende opvattingen ten aanzien van het begrip "werkelijke koning".

Ten eerste: Het gilde is autonoom en bepaalt zelf op welke wijze de werkelijke koning tot stand komt.

Ten tweede: Op grond van de tradities, is de werkelijke koning diegene die het laatste stukje van de vogel afschiet.

Een peiling onder de aanwezige bestuursleden gaf aan dat 14 voorstanders zijn van de geschoten koning, en 3 van mening zijn dat het gilde zelf moet uitmaken hoe de werkelijke koning tot stand komt.

Besloten werd deze zaak te bespreken in de districtsvergaderingen; en na de meningen van de gilden en ook het besluit van de Federatie gehoord te hebben de zaak nogmaals binnen het bestuur te bespreken.

Het schieten met het zwaar geweer.

De schietcommissie was en is zeer teleurgesteld over de medewerking van de gilden aan de enquête over het schieten met het zwaar geweer. Slechts 21 gilden hebben gereageerd en van die

21 gilden waren het lang niet alle gilden die met zwaar geweer schieten. De meeste van deze gilden lieten zelfs af weten. Dat gaf de schietcommissie aanleiding te concluderen "Wij kunnen ons niet meer verantwoordelijk voelen voor het schieten met het zwaar geweer". Een conclusie die maar ten dele door het kringbestuur overgenomen werd. Het zwaar geweeerschieten, een specifiek Kempense aangelegenheid, is in zijn geheel een onverantwoorde zaak geworden waaraan vooral vele schutters zelf schuld hebben door het niet te nauw met de veiligheidsregels te nemen. Jammer want hierdoor dreigt weer een stuk oude traditie verloren te gaan.

De kringbestuursvergadering van 13 april was een vergadering met vele punten van "dagelijkse besommeringen" zoals de voorbereidingen voor de algemene voorjaarsvergadering, het financiële verslag van de penningmeester en het doornemen van de recapitulatie van de districtsvergaderingen. Een belangrijk besluit van de vergadering was evenwel het weer komen tot een tweede districtsvergadering in het najaar. De mening had post gevat dat deze tweede vergadering vervallen zou zijn door het meer informatieve karakter van de najaarsvergadering. Dit is nooit de bedoeling van het dagelijks bestuur geweest; alleen deze vergadering zou niet meer door het secretariaat uitgeschreven worden. Op verzoek van het bestuur is men hierop teruggekomen en worden in de toekomst deze uitnodigingen weer vanuit het secretariaat verzorgd evenals de recapitulatie van de verslagen van deze vergaderingen. Door het besluit te komen tot de aanschaf van een tekstverwerker voor het secretariaat is dit niet meer zo'n zware belasting voor de secretaris.

Na het zomerreces en de kringgildedag bij het Sint-Jorisgilde te Stratum kwam het kringbestuur weer op 21 september in vergadering bijeen. Aan de orde waren o.a. kandidaatstelling kringvoorzitter - er was reeds een kandidaat voorgedragen - en de bestuursvoorstellen voor de Algemene Vergadering betreffende de aanpassingen van het Huishoudelijk Reglement.

In de vergadering van 19 november kon de voorzitter het bestuur mededelen dat prof. dr H. M. Jolles, zoon van J. A. Jolles, en echtgenote op 14 november in het museum Kempenland aan de kring overhandigd hebben vijf 15e-eeuwse zilveren koningsschilden uit Overlangel. Deze schilden uit de nalatenschap van Mevr. F. E. Jolles-Weghuis zijn bij codicil geschonken aan onze kring en dienden in bruikleen afgestaan te worden aan museum Kempenland.

In deze vergadering stond verder op de agenda de vaststelling van de definitieve tekst van het bestuursvoorstel voor de Algemene Vergadering: verkiezing kascontrolecommissie; en het schieten voor het koningskruis op kringgildedagen waarvan bij besluit van het Federatie-Bestuur de officiële benaming zal luiden "Koningskruisschieten" en dat de winnaar van het koningskruis zich "kring-koning" mag noemen.

Uit de Algemene Vergaderingen.

De voorjaarsvergadering van 11 mei 1987.

Aanwezig waren 44 afvaardigingen van aangesloten gilden.

Aan het begin van de vergadering nam de kring officieel afscheid van J. Oomen als raadsheer Studie Archief en Tentoonstellingen Commissie.

Voor zijn vele verdiensten voor onze kring benoemde de Algemene Vergadering Johan met algemene stemmen en onder een spontaan applaus tot ere-raadsheer van onze kring nadat het kringbestuur hem reeds het zilveren medaillon van Kring Kempenland verleend had. J. Oomen dankte het bestuur en de leden van de Algemene Vergadering voor de hem verleende onderscheiding en eretitel. Hij zegde toe naar beste vermogen van het ereraadsheerschap iets te zullen maken en er inhoud aan te willen geven. Hij dankte de gildebroeders en de leden van de S.A.T. commissie in het bijzonder voor de fijne contacten en de ondervonden menselijke relaties. Als dank-je-wel heeft J. Oomen de kring een 4-tal boeken aangeboden.

Als opvolger van J. Oomen is door de algemene vergadering gekozen en benoemd A. Vaessen gildebroeder en hoofdman van het Sint-Martinusgilde te Waalre.

Na zijn verkiezing hing de voorzitter hem als teken van zijn waardigheid het raadsherenschild om.

Gedurende deze vergadering viel er zowel voor de kring als het Sint-Jorisgilde Stratum een belangrijke beslissing.

St. Joris was druk bezig met de organisatie van de kringgildedag. Als lokatie was gekozen het terrein nabij de zandvang in de Tongelreep nabij het prehistorisch dorp op Stratum's grondgebied. In het schootsveld voor de geweschutters bleken 3 woningen te liggen die tijdens de schietwedstrijden ontruimd dienden te worden. Met de bewoners van 2 woningen was overeenstemming bereikt, met de anderen zou op deze avond de beslissing vallen. Zonder overeenstemming zou men voor het schieten uit moeten wijken naar het schietterrein naar het schietterrein van het Sint-Catharinagilde Tongelre aan het andere eind van de stad. Na afloop van de vergadering kwam het verlossende bericht en kon M. v. d. Voort, hoofdman van het Sint-Jorisgilde Stratum de aanwezigen mededelen dat overeenstemming bereikt was en de kringgildedag 1987 door kon gaan zoals gepland.

Op voorstel van voorzitter drs M. H. Zijlmans besloten de aanwezigen onder spontaan applaus aan Mr Houben een felicitatie te zenden bij gelegenheid van diens benoeming en installatie tot commissaris van de Koningin in onze provincie. Mr Houben is gildeheer van het Sint-Martinusgilde Luyksgestel, zijn vorige standplaats als burgemeester van die gemeente, voordat hij benoemd werd tot burgemeester van de gemeente Etten-Leur.

De Algemene Najaarsvergadering van 15 december 1987.

Aan deze vergadering namen eveneens 44 afgevaardigden van aangesloten gilden deel. Tijdens deze vergadering werden de twee bestuursvoorstellen aangaande wijzigingen van het Huis-houdelijk Reglement aangenomen.

Het betrof de voorstellen:

- Wijziging procedure verkiezing districtsraads-heren.
- Wijziging procedure verkiezing kascontrolecom-missie.

Tijdens het verslag van de raadsheer geweerschietsen C. Setz ontstond er een felle discussie over het "Hoofdwapen" waarmee tijdens de kring-

gildedagen voor het koningskruis, kampioen en korps geschoten dient te worden. De afgevaardigden waren en zijn het volstrekt niet eens met het Federatie besluit dat alleen met het hoofdwapen, dit is het wapen waarmee het gilde koning schiet, aan deze wedstrijden deel genomen mag worden.

Voor nu het kruisboogschieten zo enorm in opkomst is dient dit wapen gelijke kansen te krijgen ondanks het feit dat voor vele gilden het geweer als hoofdwapen geldt. Het kringbestuur kreeg de opdracht om dit besluit binnen de Federatie opnieuw ter discussie te stellen.

Een ander "incident" tijdens de vergadering waren de verroeste nietjes in het verslag van de S.A.T.-commissie over archiveren ter discussie gesteld door Fr. Prinsen van het Sint-Nicolaasgilde Valkenswaard.

In het verslag wordt gebruik van nietjes afgeraden omdat deze kunnen gaan roesten. Laat nu in dat verslag roestige nietjes zitten!

De S.A.T.-commissie werd aangesproken op deze onvolkomenheid: maar de schuldige was de kringsecretaris! Deze maakt zich al jaren zorgen over het beheer en de toegankelijkheid van het kringarchief en het boekenbezit van de stichting voor Outer en Heerd, dat al jaren tijdelijk opgeslagen ligt "op de deel" bij de penningmeester thuis. Ook het bewuste verslag had een half jaar opgeborgen gelegen in het kringarchief. Als uiting van zijn zorgen had hij de roestige nietjes laten zitten in de hoop op reactie.

Mogelijk dat in de toekomst het nieuw te bouwen gildehuis van het Sint-Jorisgilde Stratum uitkomst gaat bieden?

Een belangrijk agendapunt van deze najaarsvergadering betrof het gilde-altaar St. Joris met de draak. Het verhaal over de tot standkoming van het gilde-altaar begint in 1984 op de hoofdlidendag als reactie op de lezing van dr P. A. van Gennip "Wat geldt voor het gilde..."

In 1985 werd tijdens de viering van het gouden jubileum van de Federatie het initiatief genomen om te komen tot de heroprichting van een gilde-altaar in de Sint-Janskathedraal

te 's-Hertogenbosch.

Tijdens de hoofdlidendag van dit jaar is het startsein gegeven voor de actie, gelden in te zamelen om tot heroprichting van het gilde-altaar te komen in aanwezigheid van Mgr J. ter Schure bisschop van 's-Hertogenbosch en Mr J. Houben commissaris van de Koningin in de provincie Noord-Brabant.

Het gilde-altaar bestaat uit een tweeluik met 8 afbeeldingen van legenden van St. Joris de patroon van de Federatie. Het altaar wil zijn het symbool van de verbondenheid van alle gilden met elkaar en met het altaar, dit is de kerk. De totale kosten voor de realisatie van het gilde-altaar zijn voor de gilden alleen veel te omvangrijk; daarom zijn en zullen kapitaalkrachtige schenkers benaderd worden. Wil dit altaar echter werkelijk het bindend element zijn van al onze gildebroeders en gildezusters, dan zullen alle gildebroeders en gildezusters daaraan hun steentje moeten bijdragen.

Hoofdlidendag.

Tijdens de hoofdlidendag van 12 december werd bijzondere aandacht besteed aan het afscheid van M. v. d. Voort als federatiesecretaris en aan de start voor de geldinzameling voor de tot standkoming van het gilde-altaar van St. Joris met

de draak.

Een bijzondere vermelding verdient het Sint-Jorisgilde Zesgehuchten, dat in samenwerking met het dames en herenkor van de parochie H.H. Maria en Brigida Zesgehuchten en de pastor van deze parochie de zeer eerwaarde heer W. L. M. Clabbers, zorggedragen heeft voor een sfeervolle gildemis als aanvang van de hoofdliedendag. De St. Jan was bar koud maar de gildemis hartverwarmend.

Slotopmerking.

1987 Leek een rustig jaar te worden; maar is toch een jaar geworden waarin door samenwerking weer veel tot stand gekomen is en vele gildefeesten met succes georganiseerd en gevierd konden worden, zoals de kringgildedag te Eindhoven en de gildefeesten te Valkenswaard, Heeze, Waalre en Soest.

1988 Werpt reeds zijn schaduw vooruit. Onze voorzitter Marius Zijlmans zal in de komende voorjaarsvergadering zijn functie overdragen aan een opvolger. Wij zijn hem veel dank verschuldigd voor zijn inzet voor onze kring maar vooral voor zijn vele menselijke contacten en ontmoetingen. Ook binnen het kringbestuur zullen wij zijn "Zijlmans-beslissingen" missen.

Marius, bedankt voor de vele goede en fijne contacten die wij als kringbestuur maar ook in het bijzonder ik als kringsecretaris met jou mochten hebben.

J. A. M. Govers,
kringsecretaris.

Kruisboogwedstrijden om de "Zilveren Sint Joris" te Hapert

Op Paasmaandag 4 april 1988 vond voor de zesde achtereenvolgende keer de jaarlijkse kruisboogwedstrijd op de wip plaats bij het gilde Sint Joris Hapert met als inzet de fel begeerde trofee de "Zilveren Sint Joris".

Onder goede weersomstandigheden werd de strijd op sportieve wijze gestreden door 114 kruisboogschutters en kruisboogschuttersvrouwen. Maar liefst 12 deelnemers en een deelnemster wisten het maximale aantal van 20 punten te behalen.

De winnaar van de "Zilveren Sint Joris" werd bij het afkampen gildebroeder Ad van Dijk van het Sint-Jorisgilde Stratum.

Het dagkampioenschap werd behaald door Ant. Vosters van het O.L. Vrouwegilde Zeelst. Hem werd een prachtig herinneringsbord uitgereikt.

Johan van Olmen,
hoofdman.

Sint-Martinusgilde van het H. Sacrament, Dommelen

Op zaterdag 20 juni 1987 traden negen kandidaten voor het koningsschap bij ons gilde aan. Bij het 94ste schot slaagde onze deken-fiscaal H. van der Steen er in om de vogel af te schieten, waardoor

hij het koningsschap voor drie jaren veilig stelde.

J. van Kuijk,
deken-schrijver.

Installatie pastor W. Kalb als ere-deken van het Sint-Jorisgilde Vlokhoven

De verbondenheid van de gilden met de kerk is een oude traditie. Ze is ontstaan in de 16e eeuw in de tijd dat een gilde nog een beschermer was van "Altaar en Haard".

Die bescherming is al lang door andere instanties overgenomen, maar het eerbetoon aan de kerk bestaat nog steeds.

Tot kort voor de tweede wereldoorlog was het huidige Sint-Jorisgilde Vlokhoven gevestigd in het oude Woensel en heette ook Sint-Jorisgilde Woensel.

Aan welke parochiekerk het was verbonden heeft men tot op heden niet kunnen achterhalen.

Dát er een binding bestond blijkt uit de oude reglementen uit 1839 en 1901.

Hierin werd bepaald dat elke gildebroeder verplicht was de gildemissen bij het teerfeest en het koningschieten bij te wonen. Bij afwezigheid moest een boete betaald worden, hetzelfde gold voor de afwezigheid bij begrafenissen van medegildebroeders.

Door ledengebrek kwam in 1927 een einde aan de Woenselse tijd van het gilde.

In 1935 werd echter door de "Jonge Boerenstand" van Vlokhoven en enkele leden van het Sint-Catharinagilde Woensel het gilde nieuw leven ingeblazen. Vanaf deze periode kan men stellen dat het gilde in Vlokhoven thuis was en binding kreeg met de O.L. Vrouw van Lourdeskerk.

De oorlogsjaren werden door het gilde rustend doorgebracht.

Pas in 1954 kwam het gilde weer op gang en toonde zich weer als geheel tijdens het patroonsfeest in de Vlokhovense kerk.

Vanaf die tijd ook worden tal van kerkelijke activiteiten met vliegend vaandel en slaande trom opgeluisterd.

De laatste jaren werd binnen de gildegelederen veel gesproken over de verbondenheid met de Vlokhovense kerk.

De wens was deze binding te versterken door de pastor meer te betrekken bij het gildegebeuren.

De komst van een nieuwe pastor, pastor W. Kalb, begin 1987 was een goede gelegenheid om de wensen tot uitvoering te brengen. Bij zijn inhuldiging in de kerk van Vlokhoven gaf hij al de wens te kennen uitgebreid kennis te maken met het gilde.

Het gilde heeft hem hiertoe de gelegenheid gegeven door hem uit te nodigen bij het jaarlijks teerfeest en het koningschieten in 1987.

Gezien deze ontwikkelingen heeft het gilde hem voorgesteld om als vertegenwoordiger van de Vlokhovense kerk een speciale functie binnen het gilde te willen innemen, welke hij op 23 april j.l. heeft aanvaard.

Na de mis voorafgaande aan het jaarlijkse patroonsfeest van het gilde werd pastor W. Kalb geïnstalleerd als ere-deken van het Sint-Jorisgilde

Vlokhoven.

De installatieplechtigheid werd ingeleid door P. v. Kemenade.

De functie van ere-deken moet worden gezien als een schakel tussen het gilde en de kerk van Vlokhoven.

Het leken van deze schakel is een zilveren schild met de weergave van de O. L. Vrouw van Lourdes-kerk Vlokhoven, vervaardigd door Nol Coopmans te Eindhoven.

F. J. N. Marinus,
regerend deken.

In Memoriam

Gilde Sint-Jan-Baptist, Duizel.

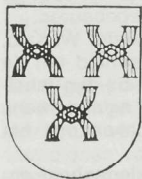
Na een langdurig ziekbed is op 27 maart gildebroeder **Kees Jansen** op 67-jarige leeftijd overleden. Op witte donderdag 31 maart werd hij door het Duizelse gilde van St. Jan Baptist naar zijn laatste rustplaats begeleid, op het parochiekerkhof in Duizel.

Een vijftigtal gildeleden was daarbij aanwezig en mede daardoor werd het een indrukwekkende plechtigheid, die Kees zeker ook verdiende: hij was een gildebroeder in hart en nieren.

Hij bekleedde de functie van zilverdrager en was altijd bereid de helpende hand toe te steken als dat van hem werd gevraagd. Ook was hij een goed en trouw schutter, die weinig wedstrijden aan zich voorbij liet gaan.

Vele malen heeft hij meegestreden om de koningstitel, die hij gaarne een keer behaald zou hebben.

Koninklijk goud voor Ferd L. E. M. van Thiel

Vrijdagmorgen 29 april stond kringvoorzitter van Peelland Ferd L. E. M. van Thiel wel heel erg verward te kijken, toen hij de deur openmaakte van zijn woning en een uitgebreid gezelschap zag onder aanvoering van loco-burgemeester van Gemert H. G. Verkampen.

Helaas is hem dat niet mogen lukken.

Kees stond bekend als een diep-gelovig mens, vol van levensvreugd en vriendelijkheid jegens de medemens.

Moge God hem de eeuwige rust geven.

Jac. Hakkens,
(1e regerend deken).

Sint-Martinusgilde van het H. Sacrament, Dommelen.

Op vrijdag 19 februari overleed in het Sint-Josephziekenhuis te Eindhoven onze ere-deken **Sjef van Gorkum** op 67-jarige leeftijd.

Tijdens zijn lidmaatschap van ons gilde was hij gedurende ruim 12½ jaar deken-schrijver, welke taak hij met zorg en serieus heeft vervuld.

Op dinsdag, 23 februari hebben wij na de uitvaartdienst in de Sint-Nicolaaskerk te Valkenswaard afscheid van hem genomen.

J. van Kuijk,
deken-schrijver.

Sint-Jorisgilde Zeelst.

Op 15 februari is op 73-jarige leeftijd plotseling overleden **A. Beerens** in leven kapitein van ons gilde. Hij bekleedde deze functie meer dan 25 jaar en de schut lag hem na aan het hart.

Op 19 februari heeft het gilde hem de laatste eer bewezen en hem vergezeld naar zijn laatste rustplaats. Het gilde zal hun kapitein Janus missen maar niet vergeten. Het gilde wenst Miet, de kinderen en kleinkinderen sterkte en troost.

Nieuws uit Peelland

Toen hem duidelijk werd, wat er te gebeuren stond, had hij wel enige tijd nodig om dat te verwerken, want altijd bezig om anderen op 29 en 30 april een goed programma te bieden, had hij niet aan zich zelf gedacht.

Loco-burgemeester Verkampen haalde in zijn toespraak de vele verdiensten op maatschappelijk gebied van Ferd van Thiel aan, zoals voorzitter van de Stichting Muziekschool Gemert, voorzitter van het comité van patronage van harmonie Excelsior, voorzitter van het Oranjecomité, voorzitter van het Sint-Nicolaas-comité, voorzitter van Kring Peel-

land van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilde, voorzitter van de Stichting Orgel St. Jans Onthoofding en veel daaruit voortvloeiende akties. In het gildewezen is Ferd van Thiel niet meer weg te denken, sinds hij door het koninginneschap van zijn vrouw Cocky met het Sint-Jorisgilde in aanraking kwam, waaruit weer voortvloeide het voorzitterschap van het Comité Landjuweel Gemert 1972.

Vooraf toon heeft hij zijn sporen verdiend in het gildewezen. Dat mondde uit in een eredekenschap van het gilde van Sint Antonius en Sebastiaan en het boschermheerschap van het Sint-Jorisgilde. Daarna kwam het voorzitterschap van de Kring Peelland, het bestuurslidmaatschap van de federatie en de lidmaatschappen van veel commissies van de federatie met o.a. onlangs de benoeming tot penningmeester van de Stichting Gilde-altaar St. Joris met de Draak. Locoburgemeester Verkampen reikte hem in het bijzijn van raadsleden, kringvertegenwoordiger en vertegenwoordigers van vele besturen de eremedaille in goud verbonden aan de Orde van Oranje Nassau uit.

De beide Gemerts gilden eerden hun eminent gildelid met een vendelgroet in het bijzijn van het dagelijks bestuur van de Kring Peelland en de federatievoorzitter E. van Bouwdijk Bastiaanse. Een welverdiend proficiat van de gildebroeders en -zusters uit Gemert, Peelland en de Federatie.

Sint-Jorisgilde Asten bij de opening van het gemeentehuis

Het interessante deel van deze opening is misschien de onthulling van Sint Joris en de draak geweest.

Het figurespel "Sint Joris en de draak" dat de ingang van het gemeentehuis siert, kreeg een massaal welkom.

Een paar duizend Astenaren waren hiervoor op de been, zij waren getuigen toen de koperblazers de openingsfanfare bliezen.

De klanken, uitgestoten vanaf het balkon van het gemeentehuis, vanaf de kerktoeren, vanaf het platdak bij huize Bartholomeus en vanuit het raam van de oude burgemeesterswoning, verwaaiden over het plein.

Vervolgens marcheerden de vier Astense harmonie- en fanfare-korpsen het Koningsplein op, direct gevolgd door het Sint-Jorisgilde.

Samen met de zangverenigingen en schoolkinderen vormden ze een duizendkopig koor met orkest, dat het lied "Ridder Joris uw speer" ten gehore bracht.

De ingebruikstelling van het figurespel gebeurde door koning en koningin van het Sint-Jorisgilde, die het doek wegtrokken voor het spel. Daarop begon het klokkenspel op de kerktoeren te spelen en verscheen de draak ten tonele.

Het figurespel beeldt de strijd uit tussen St. Joris en de draak.

Het spel bestaat uit vier witte poppen van polyester, die St. Joris te paard, de draak, een koning en een prinses voorstellen.

Het spel moet er de voorbijganger aan herinneren, dat het goede het kwade verdrijft, zo zei burgemeester Rutten het in zijn openingswoord. Deze figuren zijn drie keer per dag te zien en wel om 11.02, 15.02 en 17.02 uur. Het schouwspel duurt 1 minuut en 45 seconden.

De beelden zijn ontworpen door beeldhouwer Mariette Briët.

Na de officiële ingebruikstelling van het figurespel volgde nog de vendelgroet door het gilde.

Onze Lieve Vrouwe-Gilde Aarle-Rixtel

Op 10 en 11 september a.s. zal het gilde zijn 40-jarige wederopbloei vieren met een vrij gildefeest op zondag 11 september.

Door diverse oorzaken o.a. oorlogsomstandigheden, was het gilde dermate in verval geraakt dat in 1948 voorgesteld werd om het gilde in te lijven bij ons zuster-gilde St. Margaretha. Rector Swinkels van Mariëngaarde en hoofdman Jan Wich van het Sint-Margarethagilde vonden dat dit nooit mocht gebeuren en besloten om het uit 1324 stammende Onze Lieve Vrouwe-gilde van de ondergang te redden. Met wat nog restte aan leden o.a. Kiske van Schaijk en zonen. Mart Kollee, Kiske v. d. Laar e.a., werden de zaken op een rijtje gezet en besloten jonge mannen te interesseren voor het gilde. Zij hebben toen slechts kunnen hopen dat hun inzet een bekroning zou krijgen doordat dit gilde uit zou groeien tot een van de meest geachte en soms op gilde-dagen gevreesde gilden.

Bijzonder verheugd zijn we, dat we een van de broeders uit de beginperiode van de wederopbloei nog in ons midden hebben t.w. onze hoofdman Jan van Dooren, die hiermee zijn 40-jarig gildebroederschap viert. Tevens neemt hij hierbij afscheid als hoofdman, een functie die hij sinds 1956 onafgebroken bekleed heeft. Daarbij zijn we 40 jaar "thuis" in ons gildehuis café van Bracht en zijn er nog twee van onze gildebroeders 25 jaar aan ons gilde verbonden. Bovendien bekleedde de familie Raymakers-v. Alphen, (momenteel mevr. A. Raymakers-v. Alphen), uit Helmond, gedurende deze periode het "Beschermhheerschap". Waarbij ook zij te kennen heeft gegeven om hierbij afscheid te nemen. Tegelijkertijd zullen de heren H. Gruyters en J. Prinsen geïnstalleerd worden als gildeheer, die op de onlangs gehouden ledenvergadering als zodanig benoemd werden. Dit alles bij elkaar is dus reden genoeg om te feesten. En dat willen we doen door het organiseren van een Vrij-Gildefeest. Inmiddels zijn we druk bezig met de voorbereidingen voor dit gildefeest, waarvoor zich inmiddels al een 40-tal gildes uit binnen- en buitenland hebben ingeschreven. Met eenieders medewerking belooft dit een kleurrijk schouwspel te worden.

Op zaterdag 10 september is er een groot "gildebal", waarbij we alle gildebroeders en zusters van harte uitnodigen.

Op zondag 11 september vindt het Vrij-Gildefeest plaats, waarbij zo'n 1300 à 1500 gildebroeders na een 2 km lange optocht en het defilé op het feestterrein, de strijd zullen aangaan in de diverse wedstrijden; trommen, vendelen, schieten, bazuinblazen, standaardrijden, tentoonstelling enz.

Tevens zal er rondom het feestterrein een "gildemarkt" plaatsvinden met o.m. oude-ambachten en diverse demonstraties.

Reserveer deze data alvast, want in Aarle-Rixtel is het goed toeven!

H. J. M. Sterken,
deken-schrijver.

Toon van de Laar 70 jaar gildebroeder en oud-vendelier laat de gildevaan neigen tijdens de eucharistieviering.

Sjors van Gulick nieuwe deken bij het Sint-Jorisgilde Gemert

Optrekdag met onvergetelijke momenten.

De Gimmertse Rooi Schut hield ditmaal precies op Sint-Jorsidag haar jaarfeest. Was het toeval daarbij, dat de keuze van de nieuwe deken viel op een lid van de Elsendorpse gemeenschap met de naam van de patroonheilige? In ieder geval glunderende gezichten in dit kerkdorp, waar de familie van Gulick een belangrijke plaats in het gemeenschapsleven inneemt.

Na de gebruikelijke installatie voor de versierde woning, traktatie en vendelen voor de nieuwe deken en zijn familie, trok het gilde op naar Gemert.

De felle zon deed het rood van de "skut" extra opvlammen.

De straffe wind eiste van de negen vendeliers de nodige krachtsinspanning, maar ze slaagden er wonderwel in de vendels tijdens het grooten de baas te blijven.

Zo werd tenslotte de nieuwe deken een feestelijk onthaal bereid in het clubhuis na een lange dag, waarin ontroerende momenten en herinneringen aan lang vervolgen tijden elkaar afwisselden.

Dat begon, na het ontbijt bij de kapitein, met een stemmige gildemis, als al zo vaak met de trouwe medewerking van het dameskoor van de St. Janskerk. De treffende teksten van pastor Verberne hadden een aandachtig gehoor.

Oud-deken en vaandrig **Toon van de Laar**, 95 jaar oud en 70 jaar gildebroeder was met vele familieleden aanwezig. Het deed iedereen warm worden toen Toon met ondersteuning van de huidige vaandrig **Hans v. d. Crommenacker** nog eenmaal tijdens de consecratie het vaandel liet neigen.

Tijdens de daarop volgende bijeenkomst in de recreatiezaal van huize Ruijschenbergh was het directeur Spierings, die de gasten verwelkomde en waarderende woorden tot de jubilaris richtte, vergezeld van een bloemstuk.

Vervolgens kwamen loco-burgemeester Verkampen, kringvoorzitter van Thiel en kapitein v. d. Vossenbergh de krasse Toon toespreken en feliciteren.

Toon beantwoordde op zijn eigen wijze, maar toch opmerkelijk attent, de hem bewezen eer. Hij schonk als tegenprestatie voor het ontvangen schild aan het gilde een fraai zilveren herinneringsschild aan deze dag gewijd.

Voor het eerst voor zover men weet werd met één vendelgroet op de optrekdag trouw bewezen aan kerkelijke en burgerlijke overheid. Tevens werd hiermede hulde gebracht aan jubilaris Toon v. d. Laar.

Tegen de middag werd nog een ander hoogbejaard lid van het gilde met een vendelgroet geëerd. Temidden van haar familie ontving de nog zeer vitale hoofdvrouw **mevr. A. Ypenburg-Brookhuis** het gilde aan haar woonhuis.

Na de dekenverkiezing waarbij **Sjors van Gulick** de meeste stemmen vergaarde werden in het clubhuis nog drie jubilarissen gehuldigd.

Allereerst **Piet Francissen**, die op zijn nog altijd vrolijke wijze zich door de kringvoorzitter de "versierselen" liet opspelden en de daarbij behorende oorkonde van de federatie in ontvangst nam.

Daarna was **Frits Verhoeven**, de alom bekende en op tournooien gevreesde standaardrijder van het gilde, aan de beurt. In het spoor van grootouders en ouders een echte gildeman, die nu al 25 jaar zich terdege inzet voor de "rooi". Hij was al deken en koning. Voor Frits waren er waarderende woorden van de kapitein benevens een zilveren schild en een fraai ingelijste foto als standaardrijder.

Eveneens woorden van lof voor vaandrig **Hans v. d. Crommenacker**, die na zijn dekenschap zijn functie van vaandrag stipt en trouw vervult en nu alweer 12½ jaar bij het gilde actief is.

Een druk bezochte feestavond met veel Elsendorps volk en leden van het zuster-gilde werd het slot van een optrekdag waaraan iedere gildebroeder met dankbare gevoelens zal terugdenken.

Sint-Jorisgilde Asten

Cor Verhagen nieuwe koning.

Zaterdag 23 april vierde het gilde de patroonsdag. Deze dag werd begonnen met een H. Mis in de parochiekerk van Maria Presentatie. Na de H. Mis volgde een koffietafel in gildehuis van Helmond, waarna men met slaande trom optrok naar het nieuw schietterrein. Om even over 11 uur kon men beginnen met het koning en erekoning schieten. Nadat de geestelijke en wereldlijke overheid in de personen van pastoor Jan van Ras en burge-meester Rutten en de scheidende koning Frits ter Steeg de bomen hadden gevrijwaard kon men de strijd om de fel begeerde titel beginnen. Het was Cor Verhagen die de vogel met een welgemikt schot naar beneden haalde. Cor Verhagen is geen onbekende van het gilde. Hij is de secretaris en is al 27 jaar lid van het Astense gilde. Erekoning werd wethouder Gerrit Janssen, hij haalde de vogel bij het 110e schot naar beneden. Bij het gildehuis volgde nog een vendelgroet voor de nieuwe koning en erekoning.

Gilde Onze Lieve Vrouw van de Zeven Weeën Lierop

Het Lieropse gilde hield een verbroederingsfeest met het Sint-Jansgilde uit Soerendonk en schut-terij St. Antonius uit Nederweert.

Na een korte rondgang door het dorp werd een demonstratie gegeven in het vendelen, trommen en bazuinblazen.

Ook waren er aan deze verbroedering schietwedstrijden gekoppeld.

Later op de avond werden in gildehuis van Oosterhout de prijzen uitgereikt.

MAASLAND. De boekverkoop van het jubileumboek Kring Maasland verloopt nu beter. We kunnen mededelen dat de actie bierverkoop Den Bosch en de bedrijvenacties ons een steun in de rug hebben gegeven. Gelukkig. Dank U. Er zijn er nog over en die willen we graag ook nog kwijt. Help ons nog even mee!!!

- **De Gildetrom.** Voor onze kring zijn er 397 exemplaren. Graag wat uitbreiding. DE GILDETROM LEZEN EN LATEN LEZEN.

- **De Jeu de boules-enquête** wordt t.z.t. behandeld.

- **De vendelcommissie** is bezig een juiste stand te krijgen van de vendeliers van de kring. Zendt de opgavebriefjes alsnog terug.

VLIJMEN. De Sint-Catharinaschuts heeft op 18 maart haar teerdag gehouden en op die dag werd het nieuwe aangepaste reglement aangeboden. Er zijn zoveel mogelijk tradities behouden en nieu-

Sint-Jorisgilde Deurne

Het gilde uit Deurne vierde de patroonsdag met een uitgebreid feest. 's Middags werd een vendelgroet gebracht aan de erekoningin mevrouw Stefanie Laan waarna in gildehuis van Baars een koffietafel werd gehouden, met aansluitend huldiging van de jubilarissen n.l. gildezuster Miet Martens-van Hout in de functie van hofdame.

De tweede jubilaris was Marius Linders; hij is als tamboer bij het gilde begonnen en later werd hij vendelier.

's Avonds werd in de Sint-Willibrorduskerk een eucharistieviering bijgewoond.

Sint-Jorisgilde Deurne

Het gilde krijgt een schild aangeboden van zijn erekoningin mevr. Laan-Stoffels. Het zilveren schild stelt symbolisch de verbondenheid voor van het gilde met de mensen in nood in Afrika.

In het schild is het werelddeel Afrika uitgesneden. De verbondenheid komt ook tot uiting door het schenken van een buidel met dukaten waarvoor het gilde een project in Afrika kan aanwijzen.

De gildebroeders hebben voor dit project zelf ook een bijdrage geleverd.

Nieuws uit Maasland

we gebruiken weer ingevoerd. Bij de stemming zijn 2 nieuwe leden "ingeboond". Een mogelijkheid is ook de aanname van aspirantleden in deze echte "familie-schuts". In Heeswijk hoopt het gilde geüniformeerd voor de dag te komen. Aftredend provoot André de Laat (72) werd vervangen door Joost van Weert. Hoofdman voor 3 jaar is Jan Blikman gebleven. Op 2 april is het schietseizoen geopend.

In het boekje van het reglement staat een stukje geschiedenis van het Catharinagilde en de patroonheilige alsmede het schutslied.

DINTHER. Bij gilde **St. Barbara** is op 4 april een vleeschietwedstrijd gehouden tussen de schutters van de acht gilden van de Hoge Schuts. Er werd geschoten in de disciplines: kunst, geluk, personeel en kampioen. We vermelden: kunst en geluk 1. A. Maas, 2 G. v. Buuren, 3 E. v. Lent; kampioen werd G. v. Buuren, 2 Th. Hanegraaf, 3 G. V. Verkuijen. Personeel: 1 B. v. d. Wetering, 2 H. v. Vught, 3 P. Tielemans. Onder de beste dames waren: mevr. v. d. Wetering, mevr. v. Wanrooij en

mevr. v. d. Sangen. Er was ook een dartspel voor de niet-schutters.

- Op 11 maart was bij St. Barbara een contactdag voor leden, hun echtgenoten en echtgenotes van overleden gildebroeders. De hoofdman E. v. Bouwdijk Bastiaanse herdacht oud-hoofdman Mr. Croonen. Stef Bugter bracht allen via dia's naar Italië. De evenementencommissie heeft een zeer geslaagde avond bereid.

- Na loting zal St. Barbara Dinther de H. Mis met koor verzorgen in de St. Jan op Hoofdlidendag 8 oktober 1988.

ELSHOUT. Bij de **Onze Lieve Vrouwe schuts** is op 26 april hoofdman Jos Klerks koninklijk onderscheiden met de ere-medaille in goud in de Orde van Oranje Nassau. Tijdens een bijeenkomst van de schuts reikte burgemeester Breedveld deze uit voor de vele jaren (40) dat hij in de Schuts werkzaam is, w.o. 10 jaar als hoofdman. Het kerkkoor heeft hij 33 jaar lang gediend, waarvan hij 20 jaar voorzitter is. Jos was 15 jaar in de gemeenteraad waarvan 5 jaar als wethouder van Drunen. Sedert november is Jos lid van het kringbestuur Maasland.

- Tijdens de teerdag van de schuts is tambour Harry v. d. Besselaar de nieuwe koning geworden na een spannende strijd van 217 schoten. Cristiaan v. d. Velden werd de nieuwe jeugdkoning na het 50ste schot.

Elshout. Jos Klerks Kon. onderscheiden.

Elshout. Koning H. v. d. Besselaar en jeugdkoning Chr. v. d. Velden.

LOONOPZAND. Op 30 april werd gildebroeder Jan Aarts (de jager) met gilde-eer begraven te Udenhout. Jan was bestuurslid van gilde **St. Hubertus** Loonopzand. Hij werd 55 jaar en was op 27 april plotseling overleden. In zijn jeugd diende hij het gilde als tambour en was een waar entertainer in het gilde; van alle markten thuis. Vendelend namen de gildebroeders van deze actieve man afscheid. Hij ruste in vrede.

VUGHT. Het gilde **St. Barbara en Sebastiaan** zond zijn jaarverslag 1987/88. We distilleren er enige passages uit. 30 April deelname aan koninginnedag 1987 met gilde **St. Catharina**. 4 Mei deelname stille tocht naar fusilladeplaats Vught. 23 Mei teerdag van het gilde. Manus Mens wordt voor 2 jaar oude-deken en Rob v. Esch jongedeken. 31 Mei kringdag Oisterwijk met veel prijzenzilver. 19 Juli schieten om wisselschild gemeente Vught van 1986 tussen de beide gilden. St. Catharina won het schild. 23 Augustus deelname kleine kringdag Dommelgroep ook weer met veel sukses. Op deze dag was de Pro-nuntius, mgr. dr. E. Cassidy uit Den Haag aanwezig. Zondag 6 september landjuweel deelname te Soest. 13 September weer schieten met zuster-gilde om wisselschild gemeente. Gewonnen weer door Sint-Catharinagilde. Op 20 september 1987 werd de jeugdgroep vendelkampioen. Joris Theunissen werd de beste jeugdvendelier. 25 September vierde Gerard Scharff zijn 50ste verjaardag. Voor hem de vendelgroet. 9 Maart 1988 uitvaartdienst van gildebroeder **Jan Kennis** (75). Jan was 40 jaar gildebroeder en een fijne gastheer voor het gilde in zijn zaak. Café Modern te Vught. Na de mis werd afscheid genomen door een vendelgroet aan de overledene. Hij ruste in vrede. 15 Maart overleed geheel onverwacht te Bezenac, in Frankrijk, gildebroeder Harry van Zinnicq-Bergman. Deze was 28 jaar lid van dit gilde. De begrafenis aldaar heeft in stilte plaatsgevonden. Hij ruste in vrede. 15 April 1988 een jaarlijkse kaartavond.

Vught. Jan Kennis.

HAAREN. Wonende te Oisterwijk en onderscheiden te Haaren met het koninklijk zilver in de Orde van Oranje Nassau werd op 29 april Willem van Laak. Willem is 5 jaar hoofdman en 39 jaar lid van het gilde **St. Antonius en Sebastiaan** van Haaren, en geruime tijd voorz. van de standaardrijderscommissie van deze kring. Ook is hij sinds 1955 lid van de scherpshuttersver. St. Lambertus Haaren en sedert 1968

voorzitter. Hij organiseerde steeds de gezamenlijke schietwedstrijden op voorbeeldige wijze, want dat is een waar dorpsgebeuren in de schietzaak. Op 10 maart was hij 25 jaar voorzitter van de schuttersbond Haaren e.o. Willem proficiat!

Red. Msl.

Haaren. W. van Laak, zilver O.N.

OISTERWIJK.

- 4 April aanvang schietseizoen. Er was een paasei-verschieting en voor kinderen eieren zoeken. Gildebroeder L. Vink had de regie. Winnaars: doel A. Schilders, wip jeugd Patric v. Roessel; dames mevr. C. Vink-v. Bladel; heren J. Scholtze. Op programma staat juli a.s. het 3-jaarlijkse koningschieten.

NIEUWKUIJK. Zaterdag 23 april - de feestdag van **St. Joris** was een hoogtepunt bij dit gilde. Op die dag is een beeld onthuld en ingewijd. Dit gebeurde na de gildemis welke werd opgedragen door pastoor Verschuren. In de H. Mis was ook burgemeester van Greunsvan van Vlijmen c.a. aanwezig. Na de onthulling werd de vendelgroet op het kerkplein gebracht aan de overheden. Het monument is een "opperold vendel" op een sokkel dat versymboliseert de rust en de overwinning na een gestreden strijd van het vendel in het gilde van St. Joris tegen ongeloof. Het vendel staat daar als teken van overwinning. Het is een bronzen

Nieuwkuijk. V.I.n.r. W. Pullen (oude koning) en de nieuwe koning 1988 Rens Kouwenberg.

plastiek van kunstenaar Lex Boelen. Bij de onthulling gaf hoofdman A. v. d. Geld en ook Hr. Boelen een korte uitleg van dit symbool in de Nieuwkuijkse gemeenschap.

Na de onthulling begaven de leden zich naar het huis van Lex Boelen terwijl men zich daarna te goed deed aan de koffietafel in Rest. De Ster, de gildezaal. Tijdens de maaltijd sprak burgemeester Van Griensven over het gilde in zijn uitgebreide gemeente en over de trouw en afhankelijkheid van gildebroeders in het Brabantse, want hij had een boodschap te brengen namens de onlangs in zijn gemeente aanwezige commissaris der koningin Mr. Houben, die het gildewezen na aan het hart ligt. Na de koffie de jaarvergadering en 's middags koningschieten. Na 231 schoten werd koning Wim Pullen opgevolgd door Rens Kouwenberg. De nieuwe koning werd na een rondgang door Nieuwkuijk op het kerkplein de vendelgroet gebracht, waarna in de zaal het koningsbier werd geschonken en de avond met teren wordt voortgezet.

HEUSDEN. Het kasteel van Heusden is gerestaureerd en opgebouwd op de oude grondvesten. Half maart is dat officieel geopend en het is een fraaie aanwinst voor deze historische stad. De torens zijn herrezen, de bastions aangebracht en de muren zijn op de oude fundamenten verhoogd om te zien hoe het vroeger was (voor het ontplofte bij een onweer). De oude torenkamer is hersteld en heeft een bestemming gekregen voor het gilde **St. Blasius** als vergaderzaal. In de nabijheid staan de schutsbomen op de wal van de stad. Kortom een historisch moment en een historisch monument! Alle gildebroeders en leden van B. en W. waren aanwezig. Niet alleen voor deze opening maar vooral voor de twee gildebroeders die op 19 maart werden gehuldigd. Dat waren Jo Brouwers, 60 jaar lid, mede-oprichter van de kring **Maasland**.

Heusden. De hoofdman van Sint Blasius Ro de Vaan (links) speldt de jubilarissen Brouwers (midden) en Van Kasteren (rechts) de insignes op.

(Zie boek Maasland 1935-1985; hij stond aan de wieg toen de kring en schietcommissie werd opgericht) en Wim van Kasteren, die 50 jaar lid is en thans deken-schrijver. De laatste was onderhoofdman en hoofdman van het gilde en driemaal koning geweest. Burgemeester Ter Laak sprak over het gilde en de restauratie en consolidatie van het kasteel. Het kringbestuur was ook aanwezig en dhr. Eijkemans sprak de jubilaris hartelijk toe. Hoofdman Ro de Vaan sprak over enige hoogtepunten van het gilde en over de gang van zaken

van St. Blasius en spelde de jubilaris een schildje op. De dames kregen bloemen. Na deze huldiging trok het gilde naar zijn gildezaal aan de Vismarkt waar vele verhalen loskwamen en waar men nog enige tijd gezellig bijeen bleef. Al bij al een felicitatie waard aan het adres van St. Blasius Heusden. Jo Brouwers is de eerste en enige vendelier van het gilde geweest. Een zilveren schild toont aan dat hij 25 jaar bestuurslid van de Kring Maasland was in 1970.

Heusden. Jo Brouwers is zestig jaar lid van het Sint-Blasiusgilde in Heusden: "Schieten op de boom valt om de drommel niet mee, want je kijkt altijd tegen het licht in."

LOONOPZAND. Een oude traditie bij het gilde van **St. Ambrosius** zal worden hersteld. Op het schietterrein "In de Bijenthuynen" zullen enige bijenkorven worden geplaatst. Hiermede is een gebruik sedert 1920 hersteld. Gepland zijn eenvoudig enige kasten te plaatsen en de leden hebben zich via instanties op de hoogte laten brengen van het imkerwezen.

- Op koninginnedag 30 april was er weer een "open dag" voor iedereen om te schieten, boulen, darten en om te informeren naar het gilde.

- Op 4 april was het paaseierschieten en -zoeken voor schutters en kinderen. Dit is een gebruik op tweede paasdag.

- Op 17 april werden "In de Bijenthuynen" de schutters van Ingelmunster (B) ontvangen dat een waar feest is geworden.

- Op 25 juni gaat het gilde naar België: **GIERLE**, voor verbroedering en koningschieten aldaar bij het gelijknamige gilde **St. Ambrosius**.

- Op 27 april werd geschoten te Dongen-vaart met de schutters van "Tevredenheid" op de binnenbaan van de handboog. Ook nu weer prijzen voor de Loonse schutters.

UDENHOUT. Bij het gilde **St. Antonius en Sebastiaan** overleed op 13 maart **Graard Weytmans** (68). Vanaf 1952 was hij lid van de scherpschuttersver. Weerbaarheid en volgde in de fusie met het gilde 1963 als lid van het gilde. Graard was enige jaren bestuurslid in gilde en schietcommissie.

Het gilde heeft op waardige manier afscheid van hem genomen door het vendel op de kist te leggen. De hoofdmans dankte voor alles wat hij voor het gilde heeft betekend. Hij ruste in vrede.

- Hoofdmans Christ Hogendoorn heeft op 29 april een dubbel feest gehad. Op de voormiddag kreeg hij de koninklijke onderscheiding, de ere medaille in zilver in de Orde van Oranje Nassau voor zijn verdiensten in gilde en zijn werk voor ABVA-Kabo. In de avond werd hem door hoofdmans Eijkemans de verguld-zilveren medaille van Kring Maasland opgespeld. Christ was 40 jaar lid van het gilde en is begonnen bij Weerbaarheid. In 1955 werd hij secr.-penningmeester. Bij de fusie in 1963 werd hij secr. en penningmeester van het gilde St. Antonius en Sebastiaan. Tot hoofdmans werd hij in

1977 gekozen. Van 1982 heeft dhr. Hoogendoorn zitting in het kringbestuur Maasland en is voorzitter van de schietcommissie der kring. Bij deze onderscheiding was het voltallig kringbestuur aanwezig. Na de uitreiking volgde een vendelgroet, waarna men naar het gildehuis reed om daar de avond gezellig door te brengen.

Udenhout. Ch. Hoogendoorn, zilver O.N.

BESOIJEN. Op 2de paasdag werd bij het gilde **St. Crispijn en Crispinianus** het schietseizoen geopend. (Dit jaar zal de viering van het 150 jaar bestaan van het gilde gevierd worden.) De dag begon met het afhaken van de oude koning B. v. Hulten.

Op het schietterrein trok men 3 maal rond de boom waarna door burgemeester Van Casteren en gildeheer pastoor Huijsman de eerste schoten werden gelost.

Tussen B. v. Hulten, A. v. Daelen, C. v. Hulten en Ad. de Louw werd het spannend. Hoofdmans Ad. de Louw werd uiteindelijk de nieuwe koning en hij kreeg het koningszilver omgehangen. Na evenzoveel felicitaties als rondjes bracht men de nieuwe koning naar zijn huis. Het wordt moeilijk in Besoijen, want als daar een hoofdmans koningschiet verliest hij deze functie en zal een andere hoofdmans worden gekozen. We wachten af!!!

HEUSDEN. Bij gilde St. Blasius is op 29 april gildebroeder A. M. Verschuur begraven. Het gilde was bij de uitvaart aanwezig en men heeft op waardige wijze van hem afscheid genomen. Dhr. Verschuur was 24 jaar lid en een goed gildebroeder die aan het gilde zijn beste krachten heeft gegeven. Hij ruste in vrede.

OISTERWIJK. Enige leden van Gilde **St. Sebastiaan** waren aanwezig op de spreekbeurt van Marc de Schrijver uit Antwerpen in Helvoirt, georganiseerd door de Heemkundekring aldaar. De titel was: "De middeleeuwse schuttersgilden en hun hedendaagse voorkomen". Belangstellenden uit Oisterwijk, Udenhout, Vught, Helvoirt en Haaren waren aanwezig.

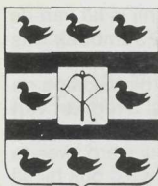
P.S. Als er bedrijvigheden zijn in een gilde, gelieve dan ons direct **bericht te zenden**, opdat wij dat tijdig kunnen gereedmaken voor copie in de gildetrom.

Laat het ons weten.

Wij danken u reeds bij voorbaat daarvoor.

De regionale dagbladen bereiken ons niet allemaal.

LOONOPZAND, mei 1988 J. Toorians, deken-schrijver kring Maasland.

Kring Land van Cuijk

Algemene Jaarvergadering

De jaarlijkse algemene vergadering werd gehouden op zaterdag 30 januari te Gassel en georganiseerd door het Sint-Jansgilde van Gassel.

's Morgens om half elf werd in de parochiekerk van Gassel door de kringgildepriester, R. van Oers, de gildemis opgedragen ter intentie van de in 1987 overleden gildebreeders en gildezusters.

Na deze mis met gilde-eer namen ongeveer 200 gildebreeders in hun functionele gildeskleiding deel aan de koffietafel.

Om precies 13.00 uur opende de kringvoorzitter C. W. J. Baron de Weichs de Wenne de jaarvergadering met het gebruikelijke gebed.

In zijn openingswoord zei de kringvoorzitter: wij weten, dat wij thans in een maatschappij leven waar - als men de financiële middelen daarvoor heeft - alles te koop is. Men kan alles, maar dan ook alles, kopen.

Het enige dat men niet kan kopen is: je eigen stijl, je eigen opvatting, je eigen wijze om zich naar buiten op te stellen.

Uit een dag zoals vandaag straalt een eigen stijl waarvoor wij allen zeer dankbaar mogen zijn, dat wij die hebben en kost wat kost willen behouden.

Daarvoor ben ik u allen - aldus de kringvoorzitter - erkentelijk en dankbaar.

Stijl is iets dat je hebt of dat je niet hebt, men kan het niet kopen.

Wanneer u allen - en zeker ook de bestuurders - dit zo gemeenschappelijk naar buiten brengt, naar uw eigen gilden, naar uw eigen gildebreeders, dan zullen wij, optredend te midden van de gemeenschappen waar wij tussen staan, een voorbeeld kunnen zijn voor anderen.

Ik dacht dat het dit is, wat men van het gildewezen verwacht.

Hierna werd het verslag van de algemene jaarvergadering 1987 goedgekeurd, alsmede het jaarverslag en het gehele financiële beleid over 1987.

Geen op- of aanmerkingen werden naar voren gebracht met betrekking tot de voorgestelde contributieverhoging. De contributie zal dan ook met ingang van 1988 f 130,- per jaar per gilde bedragen.

Periodiek aftredend en herkiesbaar waren de bestuursleden M. W. J. Bardoel, Linden en C. Maas, Heijen.

Beiden werden met algemene stemmen herkozen. De gildedagen voor het jaar 1989 werden definitief toegekend aan het gilde van Blitterswijk (L) en het gilde van Overloon. De kringdag 1989 zal worden gehouden te Blitterswijk op zondag 21 mei 1989 en de vrije gildedag te Overloon op zondag 25 juni 1989.

Besloten werd geen medewerking te verlenen aan z.g. mini-gildedagen. Twee gildedagen in een jaar werd ruim voldoende geacht. Met uitzondering van een Landjuweel, wordt geen derde gildedag in de kring toegestaan.

Voor het jaar 1990 werden de gildedagen voorlopig

toegekend aan de gilden van Oploo en Linden en voor het jaar 1991 werden de gildedagen voorlopig toegekend aan de gilden van Milsbeek en Vianen. De organisatie van de algemene jaarvergadering 1989 werd toegewezen aan het gilde van Mook.

Aan de gepromoveerde vendeliers en gildetamboers werden door de kringvoorzitter de diploma's uitgereikt en wel aan de vendeliers Marius Gieben, Oeffelt; Marc Ermens, Oploo; Peter Dins, Blitterswijk; Kees Lenkens, Oploo; Hans Kok, Soest; Anton Tissen, Blitterswijk en Martien Raafs, Beugen, en aan de gildetromtamboers: A. Franken, Zeeland; G. Derks, Mook; H. Heessen, Ravenstein; Geert Janssen, Haps; Jan Aldenhoven, Oeffelt; Hans Ceelen, Huisseling en Frank Witkamp te Soest.

Voor de gildebreeders en gildezusters, die 25 jaar gildebreder/zuster van een gilde zijn kan bij het kringbestuur een verzilverd draagspeldje worden gekocht, ter uitreiking aan deze gildebreeders/zusters.

Het z.g. herinneringskruisje wordt niet toegekend of uitgereikt door het kringbestuur.

Aan de Heilig-Kruisbedevaart te Kranenburg (DL) en het liefdadigheidsfeest te Kalbeck bij Goch (DI) zullen enkele gilden uit de kring deelnemen.

Voor de beste standaardrijder in de optocht zal voortaan een medaille beschikbaar worden gesteld. Dit om het standaardrijden te stimuleren.

De voorzitters van de diverse kringcommissies brengen verslag uit van de activiteiten gehouden in het afgelopen jaar. Zij zijn allen - ondanks de kleine foutjes - zeer tevreden, vooral over de goede organisatie van de drie gildedagen (Ayen, Grave en Soest).

Enig misverstand bestaat er met betrekking tot de leeftijdsgrens bij de jeugdige vendeliers, tot 12 jaar en van 12 tot 16 jaar. Hierover zal contact worden opgenomen met de Federatievendelcommissie waarvan men hoopt, dat deze commissie spoedig bij elkaar komt, zodat hierover in alle kringen gelijkheid bestaat.

Het kringbestuur neemt het voorstel tot het afschaffen van het betalen van inleggelden voor deelname aan de schietwedstrijden op gildedagen terug.

Staande de vergadering dient het gilde van Zeeland hierover een voorstel in, waarna op dit voorstel een amendement volgt van het gilde van Ravenstein.

Het kringbestuur besluit het voorstel terug te nemen voor een nadere standpuntbepaling en zal in de jaarvergadering van 1989 met een nieuw of herzien voorstel hierover komen.

Voor het jaar 1988 moet dus het inleggeld nog betaald worden.

Van de rondvraag werd door een achttal gilden gebruik gemaakt om suggesties en dergelijke naar voren te brengen.

De voorzitter dankt allen voor de inzet in het afge-

lopen jaar, de gilden, die in 1987 de gildedagen voortreffelijk hebben georganiseerd en wenst iedereen goede reis naar het Brabantse en het Limburgse.

Hierna sluit hij de vergadering met de christelijke groet.

„Samen bijna twee eeuwen Sint-Antoniusgilde” te Escharen

De vier jubilarissen.

Zaterdag 5 maart zijn tijdens de jaarlijkse feestavond van het Sint-Antoniusgilde 4 jubilarissen gehuldigd. Door de komst van Baron Weichs de Wenne, voorzitter van de „Kring Land van Cuijk”, kreeg het feest extra glans. Het is niet gebruikelijk dat de baron op elk jubileum aanwezig is, maar omdat ere-deken Toon van Sambeek maar liefst 75 jaar deel uitmaakt van het Escharense gilde, werd er een uitzondering gemaakt.

Stukje geschiedenis

Het gilde St. Antonius Abt uit Escharen is aangesloten bij de „Kring Land van Cuijk”. Het lijkt geen twijfel dat het gilde reeds voor 1556 moet zijn opgericht. Tijdens een brand in het gildehuis op 2 januari 1940 ging al het gildezilver verloren. Het vaandel was op het moment van de brand niet in het gildehuis aanwezig en vormt nu het laatste houvast aan het verleden. Overigens is het Sint-Antoniusgilde één van de weinige gilden waarbij een aantal broeders gekleed gaan in zwarte kostuums. Dit is ontstaan uit het feit dat naast het dagelijks bestuur, door oudere gildebroeders een soort „raad van wijzen” is gevormd.

„Daar moet je vrijgezel voor zijn”

De 4 jubilarissen werden onderscheiden door baron Weichs de Wenne, die vertelde slechts bij hoge uitzondering er op uit te trekken om bij dergelijke gelegenheden aanwezig te zijn. „Je moet vrijgezel zijn om alles bij te kunnen houden en doe je dat als getrouwde man toch, dan wordt je het wel. Ik blijf dus meestal braaf thuis”, aldus de baron. Voor het jubileum van **Toon van Sambeek** kwam hij echter richting Escharen. Maar liefst 75 jaar maakt laatstgenoemde deel uit van het Sint-Antoniusgilde. Sinds 1943 is hij eerste deken, sinds 1986 ere-deken. Vanaf 1962 is Toon van Sambeek lid van de commissie van toezicht. In 1946 schonk hij het gilde een zilveren herinneringsplaat, met als opschrift: „A. van Sambeek, Eerste Deken en Wasbaas”. Iets dergelijks doen overigens alle gildebroeders met een functie.

Zoon Huub is lid sinds 1938. Ook hij is lid van de commissie van toezicht. **Huub van Sambeek** was aanvankelijk sergeant, later werd hij kapitein en bleef dat tot 1986. In 1984 werd hij gildekoning na 45 jaar gildebroeder te zijn geweest. **Herman van der Heyden** verblijft sinds 1948 binnen de gelederen van het Escharense gilde. Hij werd tweede deken in 1962 en in datzelfde jaar werd ook hij lid van de commissie van toezicht. Vaandrig **Harry van Zuylen** tenslotte, vierde zijn vijfentwintigjarig jubileum.

„Uit een goed nest”

Baron Weichs de Wenne stond stil bij de betrokkenheid van het viertal bij het gilde. „Tegenwoordig wordt er maar al te gemakkelijk gezegd dat het niet zo nodig meer hoeft en dat anderen het maar op moeten knappen. Het is daarom een hele prestatie om zo lang lid te zijn en te blijven”, aldus de kringvoorzitter.

Burgemeester Zelissen, die na hem aan het woord kwam, was het daarmee helemaal eens. Ook hij stelde dat in deze tijd zo vaak de kuierlatten worden genomen en dat jarenlang lidmaatschap een blijk van doorzettingsvermogen is. De hilariteit was niet van de lucht toen hij zich hardop afvroeg wie nu de prestatie van Toon van Sambeek ooit eens zou evenaren. Zoon Huub stak onmiddellijk z'n hand op, waarop de burgemeester antwoordde: „De prestatie van je vader is er één om trots op te zijn, maar het zou best eens kunnen, want je komt blijkbaar uit een goed nest.”

Algemene Jaarvergadering Sint-Jansgilde Gassel

Op vrijdag 5 februari werd de algemene jaarvergadering van het gilde gehouden. Het belangrijkste punt op deze vergadering was de bekendmaking, dat Wim Martens zal aftreden als deken-schatbewaarder. De penningen van het gilde zullen vanaf heden dan ook beheerd worden door Peter Oppers. De heer Martens legt zijn functie neer vanwege zijn hoge leeftijd. Hij blijft nog wel aan als lid van de gilde-overheid en als hoofdmans, waarbij hij zich vooral bezig zal houden met het archief.

De staande deken bedankte de heer Martens voor zijn enorme inzet voor het gilde waarvan hij sinds 1956 deken-schatbewaarder is. Van 1956 tot 1985 heeft hij eveneens de functie van deken-schrijver bekleed. In deze tijd waarin het Gasselse gilde tot bloei is gekomen, heeft hij altijd een uitstekend verzorgd en ook inhoudelijk goed financieel verslag geleverd. De staande deken memoreerde nog, dat gedurende deze jaren de uitgaven zijn opgelopen van enkele honderden tot vele duizenden guldens per jaar. Door de staande deken werd tevens een presentje aangeboden aan decheidende deken-schatbewaarder alsmede een bloemetje voor diens echtgenote.

Door de vergadering is tevens besloten, dat het gilde zal deelnemen aan de liefdadigheidsfeesten te Kalbeck. Op zondag 10 juli zal hiernaar worden afgereisd. Het koningschieten zal het komende jaar bij wijze van proef op zaterdag worden gehouden. Hiervoor is zaterdag 18 juni gekozen.

Door de heer Salemink werd een door hem aangeboden wisselschild overhandigd aan Karel Holle-

man, die zich het afgelopen jaar de beste schutter toonde tijdens de onderlinge schietcompetitie.

Cor van Berkel,
deken-schrijver.

Gilde St. Antonius Abt Blitterswijk

Sinds 27 januari 1984, toen het Blitterswijkse gilde officieel toetrad tot de kring "Land van Cuyk" is er veel gebeurd. Voor die tijd stond 't gilde te

boek als "slapende", maar bij verschillende mensen sprak men de wens uit, om te komen tot een volwaardig gilde. Deze wens ging alras in vervulling.

Vooral verschillende broeders van St. Willibrordus uit Geijsteren wisten 't gildegebeuren in de belangstelling te brengen bij ons. Tussen kerstmis en nieuwjaar '82 werd de koop gesloten van 25 uniformen met petten van Sint-Annagilde uit Venraij. Deze petten heeft men niet meer gebruikt. 't Gilde uit Geijsteren bracht uitkomst, men had nog hoeden liggen en stonden deze ter leen af. Maar toch werd al snel besloten, nieuwe hoeden aan te schaffen.

Het begon zowaar al gildetrommen aan te nemen, weliswaar nog met uniformen (zoals de Oud-Limburgse schutters). In juli 1983 verraste 't gilde het gehele dorp door tijdens het inhalen van koningspaar Jan en Annie Stoks zich te presenteren met uniform, vaandel en tamboers. Ja... ook tamboers, want tussentijds was er ook nog een heus tamboerkorps opgericht, inclusief tamboermaitre. Wat begon als een grap werd zowaar omgezet in een groep zeer actieve mensen, die de trommen gingen roeren. Op 20 mei 1984 traden we als gilde voor het eerst voor het voetlicht in kringverband, op de gildedag in Beugen; Het werd zowaar gehonoreerd met een 5de prijs in het algemeen klassement. Voor de mensen van 't eerste uur een erkenning en zeker ook een teken om op de ingeslagen weg voort te gaan. Medio april 1985 kwam er weer een tak binnen het gilde tot bloei, nl. het vendelen. Begonnen werd met 4 leden en tot opheden is dit uitgegroeid tot zeven. De vendeliers staan onder supervisie van "onze" gildebroeder Hubert Engelen van het Sint-Jorisgilde uit Deurne. Juni 1987 wordt het nieuw ingerichte schietterrein officieel in gebruik genomen; voorheen werd geschoten op 't Geijsterse. Ja... en dan 9 april 1988. De lang verbeide dag, en voor ons gilde tot nu toe wel 'n mijlpaal in deze zo kortstondige tijd van herleving. De presentatie en overdracht van het gilde in de nieuwe kostuums en de nieuwe trommen voor onze tamboers.

Vele genodigden, de burgemeester van Meerlo-

Wanssum, J. Hahn met echtgenote, nabuurgilden, de diverse zusterverenigingen uit eigen dorp, en alle mensen uit het dorp en regio waren 9 april ter plekke in het gemeenschapshuis alwaar de feestelijkheden plaatsvonden. Het was een prachtig geheel en keurig verzorgd en georganiseerd, zowel in de kerk als in het gemeenschapshuis.

De vele lovende woorden en gezonde kritieken liet men zich welgevallen en... terecht.

Want in eigenlijk zo'n korte periode, zoveel weer tot bloei brengen binnen 't gildewezen in eigen gemeenschap dwingt ieders respect af. Tevens werd deze avond ook nog onze medebroeder P. Deriks op gepaste wijze in het zonnetje gezet, i.v.m. zijn 40-jarig broederschap. Door koning P. Hofmans werd hem de zilveren speld met robijn en bijbehorende oorkonde uitgereikt. Uit handen van koningin, N. Hofmans-Kessels ontving de jubilaris nog een zeer toepasselijke foto namens alle broeders en zusters van het gilde. De avond werd verder besloten met een gezellig en druk bezocht gildebal.

J. Katelaan.

Gilde van St. Antonius en Martinus te Cuyk

In de gildetrom nr 1, 1988 blz. 21-23 heb ik een overzicht gegeven van vondsten betreffende de historie van dit Cuykse gilde.

De tekst voor dit verhaal was nauwelijks de deur uit, of er werd opnieuw een ontdekking aangekondigd. Wederom zijn er Cuykse koningsschilden opgespoord. De eer van deze vondst komt deze maal toe aan de heer Johan Oomen uit Eindhoven.

Tijdens zijn werkzaamheden ontdekte de heer Oomen een catalogus uit 1903 met daarin beschreven de antiekverzameling van jonkheer van den Bogaerde van het kasteel te Heeswijk. Hierin

worden vermeld zes schilden van het Cuykse Sint-Antonius en Martinusgilde. Het betreft hier de koningsschilden uit de jaren 1781, 1801, 1809, 1819, 1823 en 1863. De heer Oomen ontdekte ook dat enige jaren daarvoor een deel van deze antiekverzameling was verkocht. In de catalogus van deze eerdere verkoping komen nog eens drie Cuykse koningsschilden voor, en wel uit de jaren 1782, 1786 en 1822. Van deze laatste drie zijn er nu twee teruggevonden in Veldhoven (te weten 1782 en 1786); zij bevinden zich thans in Cuyk.

Bij deze "ontdekking op papier" bleef het echter niet. Het toeval (of juist niet) wil dat de heer Oomen regelmatig contact heeft met een Belgische gildebroeder. Deze in Brussel woonachtige gildebroeder is een serieus verzamelaar van gildezilver. In zijn verzameling ontdekte de heer Oomen zes Cuykse koningsschilden, en wel uit 1781, 1801, 1809, 1819, 1828 en 1863. Dit zijn dus juist de zes schilden die worden genoemd in de catalogus van jonkheer van den Bogaerde. Door een gelukkig toeval zijn deze zes schilden bij elkaar gebleven, en vanuit Heeswijk tenslotte in Brussel terecht gekomen. De huidige eigenaar uit Brussel is niet bereid de schilden aan het gilde te verkopen. Maar de heer Oomen heeft ze bestudeerd en gefotografeerd, zodat we de vorm en de tekst kennen. Vermeldenswaard is het schild uit 1863 van koning H. Dekkers, meester-metselaar te Cuyk. Dit schild is namelijk hartvormig, hetgeen zeer uitzonderlijk is. Het schild van koning J. D. Groen uit 1801 stelt ons voor een probleem. Het Cuykse gilde beschikt al over een schild uit 1801. In de tekst hierop is sprake van de "president van Cuyk". Mogelijk hebben we hier te maken met een herinneringsschild in plaats van een koningsschild.

In totaal zijn er de afgelopen twee jaar 10 koningsschilden opgespoord. Eén in het Noord-Brabants museum (1725), drie op een veiling in Veldhoven (welke drie ook werkelijk naar Cuyk zijn teruggekomen), en nu dus zes in Brussel.

Piet Vis,
(gildemeester).

Kring „Baronie en Markiezaat”

Het Gilde St. Ambrosius te Teteringen weer volop in beweging.

Hoofdmanszilver

Ter gelegenheid van het tien-jarig hoofdmanschap van hoofdman J. Joosen, onder wiens bezielende leiding het gilde weer grote bloei doormaakt, is hem om een traditie in ere te herstellen, namens het gilde het hoofdmanszilver aangeboden. Het oude hoofdmanszilver is in de loop er tijden jammerlijk verloren gegaan. Het nieuwe zilver is met grote kennis van zaken vervaardigd naar oud model door den heer J. Andriessen te Stiphout, waar het gilde hem zeer erkentelijk voor is. De uitreiking hiervan geschiedde door burgmeester A. v. d. Berg tijdens de jaarlijkse teeravond, waarna hoofdman J. Joosen in zijn dankwoord bleef

steken door emoties overmand. Hierop volgde nog een gezellig samenzijn van de gildebroeders en zusters.

Jubilea

Op zondag 20 maart was het 60 jaar geleden dat **André Snoek** toetrad tot het gilde. Ter gelegenheid daarvan werd de 77-jarige ere hoofdmanschap een receptie aangeboden in het pas gebouwde gildelokaal. De jubilaris heeft grote verdiensten voor het gilde. Zo heeft hij gilde-attributen, waarvan men dacht dat deze verloren gegaan waren, weer boven water gebracht en van een zekere ondergang kunnen redden. We noemen met name de uit 1717 daterende gildetrom en talloze met de hand geschreven documenten uit het eerste uur, de zilverstandaard en het koningskruis eveneens uit de 18e eeuw. Verder heeft hij het sluimerende gilde na de oorlogsjaren nieuw leven ingeblazen en zelf in 1949 al een gildedag georganiseerd waarvoor hij alleen de sponsorgelden bijeenbracht. In de moeilijkste tijden van het gilde heeft André Snoek het voortbestaan gewaarborgd. Na een 24-jarig hoofdmanschap werd hij in 1973 tot ere-hoofdmanschap benoemd. Zijn verdiensten voor het nu 35 leden tellende Sint-Ambrosiusgilde werden door de huidige hoofdmans J. Joosen op gloedvolle wijze opgesomd. Daarna werd André Snoek toegesproken door de heer H. J. M. van Rijckevorsel, voorzitter van de kring Baronie en Markiezaat, die hem bedankte voor het behoud van het gilde. Ter gelegenheid van dit jubileum spelde dhr. van Rijckevorsel hem daarna de hoogste kringonderscheiding op. Namens zijn vader bedankte onze keizer Ant. Snoek iedereen die deze dag voor hem onvergetelijk heeft gemaakt. Waarna nog een gezellig samenzijn in het gildelokaal volgde.

Wie kan het Terheijdense gilde helpen?

Hierbij vraagt het Terheijdense kloveniersgilde uw aandacht voor de volgende aangelegenheid. Tot 1984 heeft men jaarlijks Koning geschoten met zogenaamde Beaumontgeweren. (Deze geweren zijn ongeveer 95 jaar oud.) Na die tijd heeft het gilde bedoelde geweren niet meer durven te gebruiken en wel om de volgende redenen:

1. zij zijn niet veilig genoeg meer;
2. zij weigeren zo vaak (=ketsen) dat het koning schieten een lange, saaie en spanningsloze strijd zou zijn.

Toch komt bij iedere samenkomst van het gilde de

wens naar voren om de oude geweren "in orde" te laten maken, zodat weer op de traditionele wijze koning geschoten kan worden.

Daarom vragen wij - middels dit blad - welke gildebroeder of welke wapendeskundige kan helpen? Wie kan de oude Beaumontgeweren (met losse hulzen, los kruid en loden kogels) weer zodanig in orde maken dat zij weer voor veilig gebruik in orde zijn. U bewijst het gilde hiermede een grote dienst.

Reacties, schriftelijk of mondeling naar:

Gildebroeder H. Bruijns, Zeggelaan 57,
4844 SC Terheijden. Telefoon: 01693 - 2059.

Gilde Sint Bavo te Raamsdonk ontwaakt

Op 1 oktober 1987 was het dan zover: met de installatie van overheid en gildebroeders ontwaakte dit gilde uit een slaap van zo'n tachtig jaren.

Het werd al aardig donker op de avond van 1 oktober 1987, toen zich een bonte stoet van vertegenwoordigers van alle schuttersgilden uit de kring Baronie en Markiezaat van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden onder leiding van de kringkapitein en een tweewintigkoppige delegatie van het Sint-Willibrordusgilde te Alphen bij de "Koppelpaarden" te Raamsdonk in beweging zette onder tromgeroffel en bazuïngeschal. Aan het eind van de stoet liepen de (nog niet) geüniformeerde aspirant-gildebroeders van de schuttersgilde Sint Bavo te Raamsdonk i.o. wat onwennig mee.

Even later bereikte de stoet het doel van haar tocht: de Sint-Bavokerk van Raamsdonk. Hier schaarden zich de koningen en koninginnen van de Westbrabantse gilden rond het altaar om samen met de aanwezige broeders van hun gilden, de overheid van hun kring, aspirant- en jeugleden van het heropgerichte gilde, genodigden en belangstellenden hier de eerste gildemis sinds mensenheugnis te vieren. Geheel in de stijl van voor Raamsdonk inmiddels vervaagde gildetradities zegende pastoor P. Schoenmakers tijdens de dienst de attributen van het her op te richten gilde: het vaandel (met de hand vervaardigd door R. W. Th. Hulshoff te Breda), de vendels de trommen, de sjerpen en het schild voor de hoofdmans. Aan het einde van de viering, muzikaal verzorgd door het herenchor van de parochie o.l.v. aspirant-gildebroeder H. Muskens, weerklonk volgens deze traditie dan ook het "Domine, salvam fac Regnam".

Na de dienst nam hr. H. J. M. van Rijckevorsel, hoofdmans van de kring baronie en Markiezaat, de leiding van de plechtigheden over.

Allereerst werden nu P. van Hoek en M. de Bont naar voren geroepen om als gildebroeder te worden geïnstalleerd. Met de hand op het fonkelnieuwe vaandel legden zij hun gelofte af. Vervolgens werden zij geïnstalleerd als deken-vaandrig respectievelijk hoofdmans van het gilde. Hierna gaf de hoofdmans van de kring het woord aan de nieuwe hoofdmans van Sint Bavo teneinde hem te belasten met de installatie van de overige gildebroeders en nadien de installatie van H. de Jongh, P. Langewerf en C. v. d. Heykant als overige leden van de overheid van het heropgerichte gilde.

Wederom bewoog de stoet zich na de plechtigheden in optocht door de straten van Raamsdonk. Nu echter met het geïnstalleerde gilde aan het hoofd. Terug bij de "Koppelpaarden" mochten de leden van de overheid namens hun gildebroeders de felicitaties in ontvangst nemen van hun broeders uit andere gilden; de overheid van de kring; vertegenwoordigers van parochie, gemeentebestuur en andere verenigingen uit de Raamsdonkse gemeenschap alsmede van enige tientallen belangstellenden. Het was in een toespraak tijdens deze receptie, dat de hoofdmann van de kring Baronie en Markiezaat hr. H. J. M. van Rijckevorsel, enigszins gekscherend de slaperigheid van het in 1743 opgerichte gilde memoreerde. Zijn opmerking, dat het thans wel uitgeslapen mocht zijn, was er echter niet minder serieus om. Ook ging hij in het kort in op de positie van de vrouw in het gildewezen en bracht hij de felicitaties over van zowel de kring als de federatie. Mr J. Schouten, burgemeester van Raamsdonk, sprak namens het gemeentebestuur. Ook hij toonde zijn vreugde over het ontwaken van het gilde. Terecht zette hij en passant een van de leden van het gilde, H. Muskens, speciaal in het zonnetje. H. Muskens was - en is - een van de drijvende krachten in het culturele leven van Raamsdonk; ook voor de totstandkoming van het gilde had hij veel werk verzet.

Aldus ontwaakte op het feest van Sint Bavo in 1987 het gelijknamige schuttersgilde te Raamsdonk. Was het in 1787 het gilde dat de parochie naam gaf, dan was het tweehonderd jaar later de parochie die het gilde wakker kustte zoals een prins ooit Doornroosje en gelijk het in een goed huwelijk betaamt.

Februari 1988,

Adriaan de Jongh,
deken-schrijver.

Gilde actief op parochieel eeuwfeest te Raamsdonk

Op 20 en 27 september en 4 en 11 oktober vierde de parochie van Sint Bavo te Raamsdonk haar tweehonderd-jarig bestaan. Het gelijknamige gilde deed bij deze feestelijkheden uiteraard van zich spreken.

Het organiseerde op de beide eerste zondagen vendeldemonstraties en openbare schietoefeningen. Beide mochten zich in goede belangstelling verheugen; de vendeliers verdienden zelfs tweemaal een staande ovatie van het aanwezige publiek.

Het hoogtepunt van de viering van het eeuwfeest vormde ongetwijfeld zondag 4 oktober. Onze bisschop, H. Ernst, kwam voor deze gelegenheid graag naar Raamsdonk: Vanaf de dorpsgrens werd hij met een open koets naar de kerk gereden, begeleid door de harmonie Sint Bavo en de jeugdspelers van de voetbalclub. Uiteraard ging hij onder begeleiding van ons gilde de kerk in. Na de dienst, die voortreffelijk muzikaal werd omlijst door jeugd- en herenkoor en een ensemble van de muziekschool, begeleidde het gilde hem weer bij het uitgaan van de kerk. In het park mocht het hem onder de stralen van een vrolijke voorjaarszon tenslotte nog een vendelhulde brengen.

11 Oktober stond speciaal in het teken van de jeugd. We hebben ons bij die gelegenheid beperkt tot een openbare schietoefening.

Ons gilde mag terug zien op een geslaagd eerste aantreden. Jammer is echter dat dit zich nog niet heeft vertaald in een vergroting van het aantal aspirant-leden. Men hoort echter meer van ons...

Februari 1988

Adriaan de Jongh,
deken-schrijver.

Sint-Bavogilde Rijsbergen

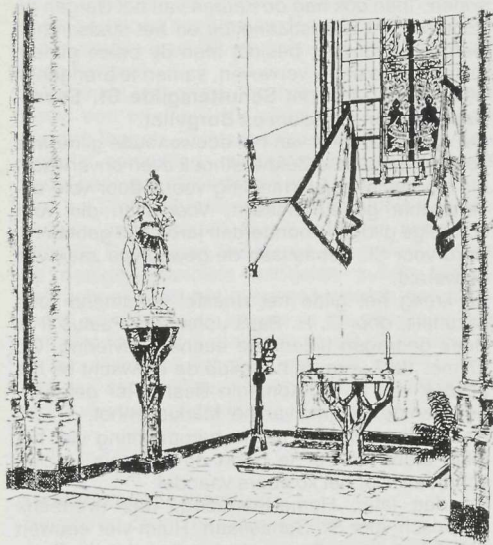
Het gilde werd in 1699 opgericht voor het beoefenen van de schietsport, en wel met het geweer. Ook werd in Rijsbergen met de grote kruisboog, Sint-Jansboog genoemd, geschoten. Ook was er een gilde die schoot met de handboog; helaas is dit gilde, Sint Sebastiaan, in 1980 slapende geworden.

Bij het Sint-Bavogilde is het dit jaar koningschieten en wel op 21 juni, dit is met kermis. Dinsdag om één uur wordt de overdeken aan huis opgehaald door de gildebroeders, waarna men gezamenlijk afmarcheert naar de koningsboom. Hier aangekomen worden door de hoofdmann de verplichtingen van het koningsschap voorgelezen, waarna de overdeken met 3 schoten het sein geeft voor de koning, welke eerst aan de boom mag deelnemen om zijn titel te verdedigen, waarna de andere gildebroeders om beurten mogen schieten. Dit gaat volgens loting en er wordt immer op de vogel geschoten. Het koningschieten vindt plaats om de 6 jaar, ook het gilde Sint Joris (Sint-Jansboog) en in vroegere jaren Sint Sebastiaan (handboog) waren bij deze evenementen aanwezig. Deze 3 gilden schoten om de 6 jaar koning, eerst handboog, dan geweer en vervolgens de Sint-Jansboog. De 3 jaar welke er tussen lagen werd onderling geschoten om een prijsverschieting.

Het gilde Sint Bavo is een ijverig gilde met 73 actieve leden. Dit gilde heeft ook meegewerkt tot oprichting van de kring "Baronie-Markiezaat".

In 1979 werd ons gilde gecostumeerd met de gildekleuren "blauw, grijs, rood" getooid met een zwarte hoed.

Ook heeft dit gilde iets unieks, het is n.l. zo dat er 4 koningen zijn in het gilde, 3 leden bij het gilde en een koning in een andere vereniging. C. Daemen, koning in het Sint-Bavogilde, is vanaf 1971 lid en is tevens de organisator van het gilde wat betreft het schieten en hij organiseert ook verschillende schietwedstrijden; verder is gildebroeder J. Verhaeren koning van het gilde Sint Joris, hij is lid vanaf 1946 ook van het Sint-Bavogilde. Ook Drik Chantrel is koning in de luchtbuksenvereniging Sint Willibrordus; hij is vanaf 1972 lid van ons gilde. 4e Koning is C. Graumans, koning van het Matswapen; deze is in februari geïnstalleerd, hij is vanaf 1979 lid van het Sint-Bavogilde. Dan kunnen we alleen nog mededelen dat de kringgildedag 1989 georganiseerd gaat worden door ons gilde.

Twee eeuwenoude gildebeelden van St. Sebastiaan en St. Ambrosius weer vereend in de Sint-Gertrudiskerk te Bergen op Zoom

"Vivere cum ecclesia", leven met de kerk. Dat was, en is nog steeds, één van de doelstellingen van de oude schuttersgilden.

Bij hun opkomst in de Middeleeuwen kregen de ambachts- en schuttersgilden al snel de taak en de plicht opgelegd de plaatselijke bevolking te (be)schutten in tijden van gevaar en oorlogsdreiging. Deze sociale taak is er ongetwijfeld oorzaak van geweest dat het schuttersgilde zijn eigen plaats verwierf in de Zuid-Nederlandse leefgemeenschap, met haar bruisende Bourgondische inslag.

Mogelijk heeft ook meegespeeld de betekenis van het oud-germaanse woord "gilde", dat duidde op het brengen van een offer om een overleden of gesneuvelde broeder te herdenken en te eren, een offer dat gepaard ging met een groot feestmaal.

Later, in de Middeleeuwen en ook nu, spelen al deze facetten van offers, feesten en drinken nog steeds een belangrijke rol in de aan tradities zo rijke en eeuwenoude gilden of schutterijen. De invloed van het toen heersende Christendom, was van wezenlijk belang. Mede onder de kerkelijke leiding groeiden de gilden uit tot "broederschapen", waarbij ze naast de taak van beschutting en naastenliefde, ook de opdracht meekregen:

"Vivere cum ecclesia", "leven met de kerk".

Ook het Bergen op Zoomse Sint-Sebastiaangilde heeft deze betrokkenheid met de kerk door de eeuwen heen ervaren.

Toen in 1287 Gerard van Wezemaal het beheer over de "Heerlickheyt van Stadt en Landt van Berghen op den Zoom" had gekregen door toedoen van Hertog Jan I van Brabant, moet ook hier al de geboorte van de gilden in deze nieuwe woonkern hebben gelegen. Toch wordt pas voor het

eerst in 1413 - althans voor zover nu bekend - in de stadsrekeningen melding gemaakt van de inzet van "schutters van de hand- en de voetboog".

Vast staat dat nauwelijks een halve eeuw later, in 1465, toen Jan II van Glymes - bijgenaamd Jan Metten Lippen - de scepter over het Markiezaat zwaaide, het Sint-Sebastiaangilde deel uitmaakte van de plaatselijke verdediging in de stad Bergen op Zoom en in het nabijgelegen dorp Borgvliet. Dit althans blijkt uit de "keuren van de gezworen handboogschutters in de Stad van Bergen" en het "octroy van de gilde St. Sebastiaan van Burghvliet" van circa 1533 t/m 1541.

Of Jan II van Glymes daarbij de oprichter van het stadsgilde is geweest of dat de poorters van Bergen op Zoom zelf het initiatief hiertoe hebben genomen door hun toenemende zelfbewustwording en behoefte aan verdediging in de zich steeds verder ontwikkelde handelsstad is echter niet duidelijk. In de gestaag groeiende stad werd het gilde een onmisbare schakel ter verdediging van huis en haard, waarbij het geslacht Glymes een dominerende rol speelde.

Door de invloed van de kerk kon het niet uitblijven of ook de gilden werden onder de protectie van een beschermheilige gesteld; deze schutspatroon werd voor het oudste Bergse schuttersgilde - zoals voor zoveel andere - Sint Sebastiaan.

St. Sebastiaan, wiens naam staat voor verhevene of eerbiedwaardige, werd geboren in de derde eeuw. Als lid van een rijke en adellijke familie had hij een goede opvoeding genoten en nam hij dienst in de roemrijke Romeinse legioenen. Door zijn begaafdheden werd hij al snel bevorderd tot hoofdman van de eerste Cohorte (± 600 man) en kreeg aldus toegang tot alle gevangenis. Vanwege zijn christelijke opvoeding in Narbonne voelde hij zich verbonden met zijn door keizer Diocletianus vervolgte geloofsgenoten. Zo zou hij in het jaar 284 twee ter dood veroordeelde christenen, Marcus en Marcellinus, tot aan hun dood hebben bijgestaan.

Een jaar later, in 285, noemde de toenmalige paus hem reeds een "verdediger van de kerk" maar ook omwille van zijn moed in de slag van Illyria werd hij door de keizer persoonlijk in datzelfde jaar nog tot kapitein van de Pretoriaanse wacht benoemd. Toen Diocletianus echter vernam dat zijn beschermeling een fervent christen was, stelde hij alles in het werk om Sebastiaan te "bekeren" daar hij een dergelijk goed officier graag wilde behouden. Met ongelooflijke moed weerstond de jonge kapitein deze "heidense" pogingen, waarop de keizer hem door handboogschutters van Mauretanië liet doodschieten. In een Flavisch theater werd hij naakt aan een paal gebonden en met de armen hoog boven het hoofd geëxecuteerd.

De Ambrosiaanse hymne zegt daarover:

"De pijlen verenigen zich op zijn lichaam gelijk een woud maar zijn ziel spot met de weekheid van het ijzer." Een andere bron schrijft dat het lichaam van Sebastiaan na de beschieting "eerder op egel geleek dan op een mens".

Hoe dan ook, 's avonds werd zijn lichaam door Irene, een christen weduwe, weggehaald. Na een dagenlange liefdevolle verzorging ging hij weer als herboren terug naar de keizer maar de keizerlijke reactie was onherroepelijk: "Doodt het vuige christen zwijn met roeden, knuppels en loden kolven."

Deze gruwelijke opdracht zou op 19 of 20 januari

288 in de hippodrome, dicht bij het keizerlijke paleis zijn uitgevoerd. Het levenloze lichaam werd - ook al weer op bevel van de keizer - in de riolen geworpen. De christenen van Rome haalden zijn lichaam uit het stadsriool, zuiverden het en zetten het bij in de catacomben, waar ook de stoffelijke resten van de apostelen werden bewaard.

Het is dus overduidelijk waarom de handboogschuttersgilden hem tot beschermheilige kozen.

Met het voortschrijden der jaren kreeg het Sint-Sebastiaangilde een eigen kapel toebedeeld in de "Sint-Geertrui", de grote stadskerk van Bergen op Zoom. Niet langer echter dan tot 1580. Toen werden in Bergen op Zoom de kerken geplunderd en maakten de mannen van het "nieuwe geloof" de dienst uit. Buiten de stad kon nog wel een vrije uitoefening van het katholiek geloof worden gegarandeerd omdat de Markiezenfamilie in Borgvliet nog steeds de macht had.

Anders was dat in Bergen op Zoom. Door het "andersdenkende" bestuur waren in de stad alle schuttersgilden opgeheven. Te Borgvliet en elders op het platteland bleven zij bestaan. Door nu te recruteren uit de katholiek gebleven Bergenaren hield dat Borgvlietse gilde voldoende "broeders" om een verder bestaan te garanderen.

Ondertussen "kerkten" de rooms-katholieken sedert de beeldenstorm in 1580 gewoon verder in de schuilkerken buiten de stad en (tot 1648) in de dorpskerken. Vanaf 1675 gebeurde dat in de bierbrouwerij "de Raam" aan de Korenbeursstraat in Bergen op Zoom: nadien was er een eigen schuilkerk aan de Korenmarkt. Tijdens de belegering van 1747 werd dit gebouw danig beschadigd. Korte tijd na de inname van de stad kon dit gebouw weer worden opgeknapt dank zij een collecte in het diocese Antwerpen.

Het moet ook rond deze tijd zijn geweest dat het Sint-Sebastiaangilde en het Sint-Ambrosiusgilde na een plezierige gildereis naar België, terugkeerden met twee beelden - St. Sebastiaan en St. Ambrosius - die zij aan de schuilkerk ten geschenke gaven. De beelden kregen een plaats aan weerszijden van het hoofdaltaar. Met de pastoor werd overeengekomen dat er voor de overleden broeders van beide gilden missen zouden gelezen worden.

Toen in 1829 de nieuwe "Maagdkerk" aan de Grote Markt in gebruik werd genomen, kregen naast de barokmeubelen uit de schuilkerk ook de twee gildebeelden een plaats in het nieuwe Godshuis.

Lang heeft het Sint-Sebastiaangilde in Borgvliet nog bestaan. Toen van het Borgvlietse gilde aan het begin van deze eeuw de kas leeg was, is nog even een poging ondernomen het te redden. De gilde-attributen, zoals het vaandel, de trommen en het koningszilver zijn aan de verzamelaar Claes in Antwerpen verkocht. Van het geld kon nog één keer worden geteerd; toen viel definitief het doek over St. Sebastiaan. Slechts het kostbare eeuwenoude gildemateriaal kwam na het overlijden van Claes middels een veiling in november 1933 terug naar Bergen op Zoom, waar het een ereplaats heeft gekregen in het museum.

Doch in oktober 1983 leek de zon weer te gaan schijnen. Met de nazaten van oude gildekoningen van het Borgvlietse gilde werd een bijeenkomst belegd. Van de toen aanwezigen bleef tenslotte één afstammeling van een oorspronkelijke koning over die tesamen met twee andere belangstellenden

het groepje kon laten uitgroeien tot ruim 25 personen. Toen ook nog de Keuren van het Bergen op Zoomse Sint-Sebastiaangilde en het stadsarchief werden gevonden, besloot men de beide gilden, historisch zo nauw verweven, samen te brengen in één nieuw gilde: het **Schuttersgilde St. Sebastiaan Bergen op Zoom en Borgvliet**.

De wedergeboorte van het eeuwenoude gilde was voor de Brabantse Zuidwesthoek even onverwacht als stormachtig. Stormachtig vooral door vele onverwachte gebeurtenissen. Voorvallen die voor sommige gilden in honderden jaren niet gebeuren, werd voor St. Sebastiaan de gewoonste zaak van de wereld.

Zo kreeg het gilde het driestel vlamvend rode kazuifels, door Z. H. Paus Johannes Paulus II in Beek gedragen tijdens de eucharistieviering. Op 27 mei 1987 vormde het gilde de erewacht bij het bezoek van H. M. Koningin Beatrix ter gelegenheid van de opening van het Markiezenhof.

Nauwelijks een jaar na de heroprichting viel het gilde aldus de eer te beurt de koningin te zien schrijden over het kostbare vaandel.

De dag later, Hemelvaartsdag, was eveneens historisch voor St. Sebastiaan. Ruim vier eeuwen nadat hun voorgangers de toegang tot de Grote Kerk was ontzegd, marcheerden de gildebroeders trots en in prachtige kledij weer het gerestaureerde kerkgebouw binnen. Het tromgeroffel en het jubelende bazuingeschal overstemden fier de galvende klokken van de oude "Peperbus", zoals de stoere toren bij de autochtone Bergenaren al vele decennia lang bekend staat.

En op 20 januari 1988 werd nog een juweel aan het gildebezit toegevoegd.

In de Sint-Gertrudiskerk was eindelijk weer een eigen kapel voor het gilde beschikbaar. Door een fraai antiek glas-in-loodraam uit de Onze Lieve Vrouw Hemelvaart-kerk te Breda (afgebroken in 1966), geschonken door het geslacht Laane, spelen sprankelend en gloedvol de heldere zonnestralen. Het altaar, een stemmig kunstwerk van Kees Keijzer uit Wouw, vormt een oogstrelend middelpunt.

Maar grote blikvanger en trots van het gilde is ongetwijfeld het 159 cm hoge **beeld van de schutspatroon St. Sebastiaan**, het bewuste beeld dat in woelige en onzekere tijden uit de Zuidelijke Nederlanden was meegenomen door de gildebroeders om een ereplaats te krijgen in hun schuilkerk.

Prachtig gerestaureerd door Erica Becker-Guggi uit Delft pronkt het weer in volle glorie in dienst van het gilde. Volgens deze Oostenrijkse restauratrice stamt het beeld uit de vroege 18e eeuw (wellicht 17e eeuw) en moet het in België zijn vervaardigd. Het beeld is vooral uniek, omdat St. Sebastiaan niet, zoals over het algemeen, is afgebeeld als een schone jongeling maar als een volwassen man, een volledig uitgedost Romeins krijger. Na een grondige analyse kwam mevrouw Becker tot de conclusie dat het terra-cotta beeld vermoedelijk op een groene ondergrond in grisaille (een grijstint) was uitgevoerd, met een vergulde vederdos op de helm en vergulde biezen op het uniform. Op het schild zijn twee gekruiste bogen - het teken van de schutters - geschilderd. Bovendien bleek dat het beeld in het verleden gebroken is geweest en met gips en klei weer aan elkaar was gezet. De achterkant was zelfs met bakstenen dichtgemaakt.

De bijna vijftigjarige restauratrice kwam bovendien tot de conclusie dat zich in de linkerhand vermoedelijk een boog heeft bevonden. Na onderzoek en reconstructie weet zij intussen om wat voor soort boog het gaat.

"Misschien", zegt ze, "is het zelfs mogelijk het beeld een originele 18e-eeuwse handboog in de hand te leggen. Zoiets is ongetwijfeld een verantwoordte aanvulling, waardoor het schitterende beeld pas wezenlijk voltooid zal zijn."

Ook het Sint-Ambrosiusbeeld is inmiddels aan een analyse onderworpen en als door het schuttersgilde St. Sebastiaan Bergen op Zoom en Borgvliet de nodige financiële middelen zullen bijeengebracht zijn, zal het eveneens worden gerestaureerd en een plaats krijgen in de gildekapel als pendant van Sint Sebastiaan, zoals dit vroeger in de schuilkerk ook het geval was.

Het zou een sluitsteen vormen voor de uitmontering van deze gildekapel.

Piet H. B. Michielsen.

Geraadpleegde literatuur:

Bergen op Zoom, een stad als een huis

Korneel Slootmans.

Tweeduizend jaar geschiedenis van Noord-Brabant

Klaas Jansma en Meindert Schoor.

Oorsprong en geschiedenis van de Brabanders

J. G. Kikkert.

Beschermheiligen der Gilden

Pater Karel de Wilde.

Tradities, gebruiken en geplengheden

Drs. Marc de Schrijver.

Nae-Caerten

Drs. N. H. M. Grosveld.

De Borgvlietse schuttersgilden en de Berg op Zoomse Schuilkerk

Drs. Ch. C. M. de Mooij.

De standaard in het gilde.

Inleiding.

Zolang slechts twee mensen met elkaar op de vuist gaan, is er geen strijdteken nodig om te ontdekken hoe het met het gevecht staat, wie aan de winnende en wie aan de verliezende hand is.

Anders wordt het wanneer groepen van mensen tegen elkaar gaan strijden. Dan kan het voor beide partijen belangrijk zijn te weten hoe de papieren liggen. Dit geldt zeker voor legers en hun onderdelen. Overzicht van de stand der zaken is niet alleen nu een noodzakelijkheid, maar was het ook in vroegere tijden. Misschien zelfs een indringender noodzakelijkheid vanwege het minder vernietigende wapenarsenaal en de langduriger gevechten.

Alle tijden door bleek het van groot belang te zijn dat groepen strijders een centraal punt wisten, een centraal herkenningsteken hadden dat hen, hoe dan ook, een globaal inzicht gaf op het verloop van het gevecht. Zo'n herkenningsteken kreeg de naam van "veldteken", waarschijnlijk omdat veldslagen, zoals dit woord zelf al uitdrukt, op grote vlakten of velden werden uitgevochten.

De eeuwen door waren veldtekens zichtbare of hoorbare tekens, soms beide. In onze moderne tijd worden meestal hoorbare tekens gebruikt n.l. telefoontoestellen en voornamelijk radiozenders.

Ook in vroegere, ja zelfs in héél vroegere tijden werden hoorbare veldtekens gebruikt. Zo is bijvoorbeeld bekend dat rond de jaren 2000 vóór Christus in een gevecht tussen Grieken en Trojanen een Griekse soldaat, genaamd Stentor, zijn brullende stem gebruikte om groepen van wel 50 manschappen te overschreeuwen. Vandaar dat men ook tegenwoordig nog van iemand met een héél uitzonderlijk krachtige stem zegt, dat hij een Stentorstem heeft.

Geschiedte Stentorstemmen waren ook niet dik gezaaid en zo is het niet te verwonderen, dat een stok met vlag de eeuwen door hét veldteken is geworden.

Zoals met alles het geval is bleek ook dit veldteken een ontwikkeling door te maken en werd het in de loop der tijden tot wat het nu is.

Het kreeg ook een eigen naam n.l. STANDAARD.

Dit woord is niet zomaar uit de lucht komen vallen. Evenals vele andere woorden heeft het een lange geschiedenis achter de rug. Vergelijking met andere, ons omringende talen, brengt aan het licht, dat er een taal moet zijn geweest, waaraan ook ons woord **standaard** is ontleend. Hier volgen enkele van die talen. (Het streepje wijst de klemtoon aan).

Engels: stándard.

Frans: étendárd.

Duits: Stándárte.

Spaans: estándárte.

Italiaans: stándárdo.

Al deze vormen zijn terug te verwijzen naar het Latijnse woord waaraan ze ontleend zijn n.l. **ex-tendere**, hetgeen betekent: ontplooiën, uitspreiden (in extenso = uitgebreid), ontvouwen enz. Het zijn allemaal woorden die toepasbaar zijn op datgene wat met een standaard wordt gedaan.

WAT IS EEN STANDAARD?

Als men het woord standaard in een woordenboek opzoekt, dan blijkt het te worden omschreven als: **een stok met een vlag**. Leken zullen met deze omschrijving genoegen nemen, maar ingewijden zijn daar niet tevreden mee, want elke stok met een vlag is nog geen standaard. Als dat wel waar zou zijn dan zou elke nationale vlag een standaard genoemd kunnen worden.

Wel zijn stok en vlag de twee elementaire onderdelen van een standaard. Misschien zouden velen genoegen kunnen nemen met de omschrijving wanneer het woord **vlag** vervangen zou worden door **doek** of **dundoek**; deze twee begrippen zijn namelijk niet zo nauw met onze nationale vlag verbonden als het begrip vlag.

Laten we de twee elementaire onderdelen **stok** en **vlag** eens nader onder de loep nemen. We beginnen met de stok.

DE STANDAARDSTOK.

We mogen gerust aannemen dat de stok van het eerste veldteken geen super-de-luxe uitvoering is geweest; waarschijnlijk was het een te velde opgehaapt stuk hout, waar aan de top een lap werd vastgebonden. Behalve als centraal punt van de strijdende krijgsmacht zal dit veldteken met bepaalde seinbewegingen aangeduid hebben, of moest worden opgetrokken of teruggetrokken. Stok en lap zijn zeker het veldteken geweest in de tijd dat boog, pijl en schild de enige wapens waren die het voetvolk ter beschikking stonden.

Toen paarden hun intrede in het leger deden

moest voor de ruiters naar andere wapens worden omgezien, want met de ene hand moest het paard worden "bestuurd" en dan bleef er maar één hand over voor het wapen. Het meest geschikte wapen bleek de lans te zijn, die trouwens ná boog en pijl ook al lang door het voetvolk werd gebruikt.

Hoe paradoxaal het ook moge klinken, de vreedstijd was de tijd waarin de lans het beste tot ontwikkeling kwam. De ruitersport is ook nu nog een sport die duizenden mensen bekoort en zo is dat vroeger ook geweest. Om zich voor de strijd goed te bekwalen werd er in vreedstijd getraind in wedstrijden en tournooien.

Steeds werd met nieuwe of verbeterde lansen geëxperimenteerd. Zo werd de houten bovenpunt van de stok al spoedig vervangen door een lancetvormige metalen punt. Daar de stoten, gezeten op een paard veel krachtiger waren dan die welke door het voetvolk werden uitgevoerd, moest de handgreep verstevigd worden, om het opschuiven bij de stoot te voorkomen. Dit werd verkregen door vóór en achter de handgreep verdikkingen aan te brengen. De lansen van de ruiters werden langer, waardoor de balans verstoord werd. Het evenwicht werd hersteld door het onderstuk van de stok zwaarder uit te voeren.

De metalen lancet werd aan beide zijden geslepen zodat bij de botsing tussen twee vijandige krijgers naast de stoot ook nog een dubbele snijwond ontstond.

Lansen zijn heel lang een geduchtig, dus gevreesd, oorlogswapen geweest.

Ergens heb ik eens gelezen dat van de laatste periode van de ijstijd (dat is zo'n 8000 jaar vóór Christus) tekeningen zijn bewaard gebleven waarop reeds krijgers stonden afgebeeld met lansen.

Bij het nasnuffelen in de literatuur en geschiedenisboeken aangaande het onderwerp van dit artikel ben ik in een 6-delige wereldgeschiedenis een gekleurde plaat tegengekomen, een gekleurde mozaïekprent. Hierop stond de veldslag afgebeeld die koning Alexander de Grote voerde tegen Koning Darius III in 333 voor Christus. Op die prent was duidelijk een ruiter te paard te zien met een aan een lans gebonden vaan, eerder de vorm hebbend van een rechthoek dan van een vierkant. Op die prent wemelt het van lansen, gedragen door ruiters en krijgers te voet.

Ook vond ik een gekleurde marmeren grafstele (grafzerk) waarop een jongetje staat afgebeeld van nog geen jaar oud, gezeten op een hollend paard. Het jongetje heeft in zijn rechterhand een lans, die lichtelijk door zijn linkerhand wordt ondersteund. De lans loopt aan het bovenind dikker toe en eindigt met een vrij grote kegelvormige punt. Volgens de beschrijving dateert de stele uit de jaren rond 200 na Christus.

Lansen als oorlogswapen zijn in ons land in 1597 afgeschaft, maar tijdens de Franse tijd in 1789 weer ingevoerd. Ze zijn toen nog tot 1870 in gebruik genomen. In andere landen zoals Duitsland, Frankrijk en Rusland werd de laatste lans pas tijdens de 1ste wereldoorlog (1914-1918) afgeschaft. De "lanciers" (= lansgebruikers) werden in Duitsland "Ulanen" genoemd.

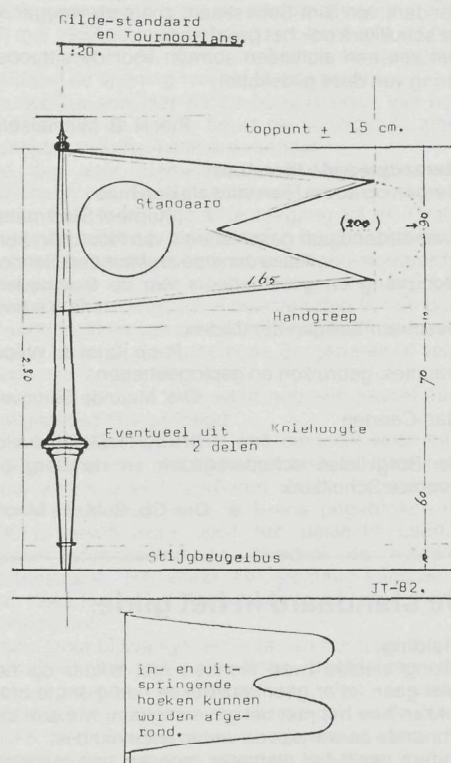
Tot slot van het onderdeel **standaardstok** nog de volgende opmerking:

Toen de lansen als wapentuig hadden afgedaan, zeg tegen 1900, maar als stok voor gildenstandaarden in gebruik bleven, is de top van de stok

aan veranderingen onderhevig geweest. De lancet werd soms omgetoverd tot een kruis, een kroon of bol of iets dergelijks en zo zie je maar weer dat niet één bepaalde top "gildisch" is, maar dat er variëteiten zijn. Het is misschien juist deze verscheidenheid, die de gilden de eeuwen door zo'n aantrekkingskracht geven.

In een volgend artikel zal het "dundoeek" nader worden bekeken.

J. v. d. Meijden,
gildebrouder van het St. Barbaragilde
uit Dinther en uit Veghel.

P.S.

Naar aanleiding van dit artikel willen we graag verwijzen naar een artikel in de Gildetrom betreffende Vlaggen en vaandels.

Het komt voor in De Gildetrom jaargang 23 Nr. 4 en jaargang 24 Nr. 1. Hier wordt geschreven over het protocol aangaande het vaandel en standaard, aan de hand van J. Toorians.

Tegelijk hierbij brengen we een tekening met de maten die bij een standaard en tournooilans gebruikt kunnen worden, als richtlijn. Bij het aanmaken van een dergelijke standaard kunnen die mogelijk U goede diensten bewijzen. Bedenk echter dat allereerst een goed overleg omtrent maten, tekeningen, of afbeeldingen de aanzet moeten vormen, want zo'n standaard gaat jaren mee en maakt geschiedenis bij het gilde dat hem voert of gaat voeren.

De Standaard in de Gilden.

(vervolg)

Een vlag hangt uit en wappert. Een standaard hangt nooit en wappert zelden. Zou hij onverhoopt toch ergens uithangen, dan is er iets mis. Meestal zal de oorzaak van het onjuist uithangen te wijten zijn aan onbekendheid met het protocol (gedragsregels) dat voor een standaard van kracht is.

Vaak wordt de standaard geplaatst op een gebouw (paleis, stadhuis of belangrijke woning). Soms, maar dan in kleinere afmetingen, staat hij gemonteerd op een auto.

Elke standaard die als zodanig goed wil functioneren dient dus te staan, en wel vertikaal! dat geldt ook voor de standaard bij de gilden. Het "voeren" van een standaard op een vaste plaats is geen probleem; hij wordt gewoon "geplaatst". Moeilijker wordt het een standaard te voeren die tegelijk ook moet worden voortbewogen. Het allermeest moeilijk is echter het "voeren" van de standaard door een bereden drager, een rijder te paard.

Men heeft dan te maken met een levend dier dat steeds in beweging is en niet onder alle omstandigheden in de hand gehouden kan worden. Om toch aan de gestelde eisen te kunnen voldoen, heeft men zijn toevlucht gezocht in het gebruik van een hulpmiddel.

Men maakte van leer, of van ander niet te zwaar materiaal, een busje, een kokertje, ook wel étui genoemd, dat aan de onderkant een stevige bodem had en boven open was.

De koker werd zodanig aan het paardentuig bevestigd, dat hij praktisch niet van plaats veranderde wanneer de standaard daarin gezet werd. Op deze manier vormde rijder, paard en standaard een solide stal.

Waarom die koker aan de rechterzijde van het paard werd vastgemaakt, is niet bekend. Een reden zou kunnen zijn vanwege het feit dat de meeste mensen rechtshandig zijn. De man op het paard, de standaardrijder, kan nu met zijn linkerhand het paard besturen en met zijn rechterhand de standaard vasthouden.

Hierboven werd al opgemerkt dat, wat geldt voor een vlag, niet noodzakelijk geldt voor een standaard. Zo hoort een vlag, en zeker een nationale vlag vóór het invallen van de duisternis, ingekomen te worden. Dat niet iedereen zich aan het protocol houdt, is duidelijk merkbaar in de examentijd. (Geslaagde studenten menen dan dat ze hun sukses aan iedereen in de buitenwereld bekend moeten maken. Dat doen ze dan door de nationale vlag uit te steken, met aan de top van de vlaggenstok een boekentas vol boeken te bevestigen. In zich is dat niet zo erg, maar soms blijft vlag en tas daar dagenlang hangen, in alle weer en wind, overdag én 's nachts! Kijk, dan wordt de eerbied voor onze nationale vlag wel geweld aangedaan!)

Maar laten we terugkeren naar onze standaard.

Wanneer de standaardrijder van een gilde bij landjuwelen, bij kringdagen of bij andere openbare plechtigheden, afgewerkt is, dient hij de nodige zorg te besteden aan zijn paard. Op zulke momenten is de standaard een lastig object, want waar moet hij ermee blijven? Zomaar ergens op de grond neerleggen, of tegen een toevallig aanwezige steun te zetten, is tegen de waardigheid van het attribuut! Het is de taak van het organiserend gilde te zorgen dat rechts van het altijd aan-

wezige podium (ook wel minder juist tribune genoemd) standaardhouders worden geplaatst. Hierin kan de rijder zijn standaard kwijt. Rechts van het podium is de geëigende plaats. Bovendien maakt een rij keurig geplante standaarden het podium tot een bijzondere plek.

Een gilde dat niet kan beschikken over een paard, maar wel een standaard heeft en een drager, dient aan deze laatstgenoemde persoon de opdracht te geven zich de draagkoker om te gespen en persoonlijk de standaard te dragen. In geval er ook geen drager aanwezig is, zal een gildebroeder tot drager gepromoveerd dienen te worden. Is ook dat niet mogelijk dan zal de standaard thuis gelaten moeten worden. Voor een gilde is dat geen eer!

Tot nu toe is in dit artikel steeds gesproken over een standaardrijder; het woord "standaardruiter" is nog niet gevallen, behalve nu dan.

Welke van de benamingen is de beste? Of zijn ze beide gelijk?

Om daarover iets zinnigs te kunnen vertellen moeten we weer een duik nemen in de historie. Dan blijkt dat beide woorden afkomstig zijn van hetzelfde stamwoord n.l. rijden, maar dan alleen in de betekenis van: "zich verplaatsen via dier of voertuig". De bestuurder kreeg de naam van rijder of ruiter. Het woord rijder ontwikkelde zich in gunstige zin, maar het woord ruiter ging, om het zomaar eens uit te drukken, de verkeerde kant uit, hoewel dat tegenwoordig niet meer als zodanig gevoeld wordt. Er is niemand die tegenwoordig bij gebruik van het woordje ruiter denkt aan een boeman, een landloper, een rover, een plunderaar of een schurk. Er is een tijd geweest dat zulks wel het geval was. Dat is dan ook de reden geweest waarom bewust gekozen is voor de naam: rijder.

DE STOF VOOR EEN STANDAARD.

Zolang het nog kan dient men bij het vervaardigen van een standaard gebruik te maken van natuurlijke, duurzame, niet te zware stoffen. De kwaliteit behoort in overeenstemming te zijn met de waardigheid van het attribuut. In aanmerking komen dan stoffen als zijde, brocaatzijde, linnen, fluweel en katoen.

Kunstmatige stoffen als nylon, trevira, acril, polyester of hoe die verder mogen heten, dienen zolang mogelijk geweerd te worden.

Bij gebruik van een te slappe stof bestaat het gevaar dat bij windstil weer en/of regen de standaard als een vaatdoek langs de stok neerhangt. Het publiek kan dan niet de aangebrachte, vaak interessante afbeeldingen en symbolen bewonderen. Om zo'n slappe standaard toch tot zijn recht te laten komen is aan de bovenkant een horizontale versteviging nodig. Die zal altijd van licht materiaal moeten zijn, wil de standaard hanteerbaar blijven. Er zijn helaas standaarden die een prachtig uitgevoerde, van koperen roeden vervaardigde, horizontale versteviging hebben, maar zo topzwaar zijn geworden dat de drager de grootste moeite heeft om ze in balans te houden.

VORMEN EN AFMETINGEN.

Het is niet zo merkwaardig dat de vorm van het standaarddoek in de loop der tijden aan veranderingen onderhevig is geweest. Dat is met allerlei voorwerpen het geval geweest. Wapens, toiletartikelen, schoeisel en kleren, om maar wat te noemen, zagen er in de oertijd heel anders uit dan tegenwoordig. In de musea voor oudheden zijn

legio voorbeelden te vinden.

Bij de standaard is dat niet anders. De vorm uit de beginperiode (een stuk hout, een lat of een tak met een lap eraan) is in principe nog steeds aanwezig. De uitvoering is misschien wel het meest in fraaiheid toegenomen. Hoe en via welke fasen dat gebeurd is, is moeilijk te achterhalen. Met de bestudering van oude tekeningen, schilderwerken, etsen, gravuren enz. heeft men toch een, zij het vaag, beeld kunnen vormen van de gang van zaken.

Daaruit valt vrij duidelijk op te maken dat in de standaardgeschiedenis drie grondvormen, drie oervormen om het zomaar eens uit te drukken, aanwezig zijn. Deze grondvormen zijn: a) **het vierkant**, b) **de rechthoek** en c) **de driehoek**.

A. De vierkante vorm.

Het is eigenlijk onnodig op te merken dat de 4 zijden van deze vorm dezelfde afmeting moeten hebben. Zou dat niet het geval zijn dan is het geen vierkant!

De lengte van de vier zijden zijn niet bij alle standaarden hetzelfde. Over het algemeen variëren die lengtes van 70 tot 80 cm, uitzonderingen daargelaten. Er zijn enkele gilden met een standaard waarvan de zijden wel 1 meter lang zijn. Als dan het dundoek van zwaar materiaal vervaardigd is en een van roeden vervaardigde ophanging vereist, dan wordt hij wel erg zwaar. Bij een beetje winderig weer heeft de standaardrijder dan de grootste moeite zijn standaard in de hand te houden.

Vierkante standaarden worden vaak aan drie zijden (de bovenkant, de rechterkant en de onderkant) voorzien van goud- of zilverkleurige franje. Deze versiering komt vrijwel nimmer voor bij een gildevaan!

B. De rechthoekige vorm.

In de geraadpleegde werken kwamen rechthoekige standaarden maar heel zelden voor. Merkwaardig was wel dat bij de gevonden exemplaren de oppervlakte van het dundoek groter was dan bij de vierkante modellen.

De lange kant bevond zich altijd aan de stokkant. De vorm van deze standaarden was dus altijd een verticale rechthoek.

De verhouding van hoogte tot breedte was ongeveer 5 staat tot 3. De geschatte hoogte lag in de buurt van ruim 1 meter 20 cm en de geschatte breedte haalde zowat 70 cm. Sommige exemplaren waren voorzien van franje.

C. De driehoekige vorm.

Dit model blijkt heden ten dage geliefkoosd te zijn. Vanwege de geringere hoeveelheid benodigde stof en de afwezigheid van zware verstevigingen is deze standaardvorm gemakkelijk te hanteren.

Bij een driehoekige standaard spreekt men van een hoogtelijn en bedoelt daarmee de kant aan de stok, de zogenaamde "broekkant". De afstand vanaf die hoogtelijn tot aan de uiterste punt aan de rechterkant heet breedtelijn. De schuin aflopende bovenzijde en de schuin oplopende benedenzijde zijn even lang. Met de hoogtelijn vormen ze een

gelijkbenige driehoek. De rechterpunt behoort tegenover het midden van de hoogtelijn te liggen.

Vaste afmetingen aangaande de lijnen bestaan niet. Wel blijkt uit de praktijk dat de breedtelijn ongeveer 3 x zolang is als de hoogtelijn.

Bij een hoogtelijn van 30 cm dient de breedtelijn in de buurt van 1 meter te komen.

VARIANTEN VAN DE GRONDVORMEN.

Varianten van bovengenoemde vierkantvormen worden verkregen door toevoeging van spitse of afgeronde slippy aan de rechterzijde. Het aantal slippy varieert van 1 tot 3. De lengte ervan bedraagt ongeveer de helft van de zijde van het vierkant. We krijgen dan de volgende varianten:

De vorm met drie spitse slippy was onlangs op de T.V. te zien bij de begrafenis van de vermoorde Zweedse staatsman, Palme.

Toen de begrafenisstoet in Stockholm door de straten trok, passeerde hij het koninklijk paleis. De T.V. gaf daarvan enkele "shots" te zien. Op één daarvan was duidelijk de koninklijke standaard te zien, geplaatst op het dak van het paleis.

Al deze varianten lijken veel op een combinatie van de vierkantvorm met de driehoeksvorm; bij een aandachtige beschouwing zal toch blijken dat ze dat niet zijn.

Van de rechthoeksvorm zijn geen varianten bekend.

De varianten van de driehoeksvorm hangen samen met het aantal slippy. Dat aantal bedraagt één, twee of drie. Standaarden met meer dan drie slippy zijn binnen de grenzen van de hier aangegeven maten, vrijwel niet te realiseren; ze komen in de praktijk dan ook niet meer voor.

Bij meer dan drie slippy komt de driehoeksvorm in gevaar. De boven- en de onderkant kunnen dan zo goed als niet schuin naar de breedtelijn lopen, waardoor de driehoeksvorm te veel gaat lijken op een rechthoek.

De éénslippige standaard is gemakkelijk te vervaardigen. Een standaard met twee slippy vraagt meer vaardigheid, meer ervaring. Om te voorkomen dat er te veel stof verknijpt wordt is het aan te raden eerst een papieren model te knippen, op ware grootte natuurlijk.

Deze tip geldt vooral bij de vervaardiging van een drie-slippige standaard. Hier volgt een tekening, waarbij de drie vormen onder elkaar gezet zijn, waardoor een duidelijker vergelijking mogelijk is. De stippellijnen duiden ongeveer de plaats aan waar boven- en onderlijn dienen samen te komen. Vele standaarden worden aan de bovenrand, aan de onderrand en aan de slippy versierd met gouden of zilveren franje, zoals vaak bij kerk- en harmonievaandels het geval is.

